

DEBRECZENI ÚJSÁG

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Helyben félévre 6 K., negyedévre 3 K. — f.
 Vidéken „ 9 K., „ 4 K. 50 f.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

THAN GYULA.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
 Debrecen, Főter, Gyarmathy-palota, földszint
 az udvarban.

KARÁCSONY.

(V. L.) Karácsony miszteriuma a két ezredév szinte betekintethetetlen lusztruma felé tart és ha akármennyire sajogjuk is a huszadik század erkölcsi süllyedését, látva a karácsony ünneptályi készülődéseket, megihletve a karácsony csodásan átformaló hangulatából merjük mondani, hogy a hitelesség és a mar-tírok korában se lehetett nagyobb ennek a poetikus ünnepnek varázsa. Nagyobb nem, de egyetemesebb semmi-esetre se. Ma öt világrésznek születik Megváltója és millió kételkedő, a szkepszis által most megnyomorított ember hajlik a betlehemi jászol felé. Micsoda hódítása ez a karácsony kétévezredes mithoszának!

A keresztény hitnek első száza-daiban naiv, minden erőlteti ráhatásra hajlékony embertömeget a valóságban látott mortirum vont e tiszta erkölcsi eszménybe és megigazulásba; ma a racionális korszellem áramlatában, a könnyen kezünkbe eső könyvek, filozofia- l rendszerek, a salakos életküzdel-

mek és piszkos önzés korában, midőn leválik lelkünkől minden hangulat, ki- hül szívünkől a költészet és a minden- ben való kétely fogát hideg józansággal: micsoda bűvös erő, mely a karácsony ünnepeiben van, hogy ez sikerrel meg- harcol az élet minden köznapiaságával és a szabadgondolkodót egyszerre oda- vezérli a Jézushoz, aki jászolban szü- letett. Rosszak vagyunk, de még nem vagyunk elveszve. Még van ünnepünk és van hangulatunk. Az életben kava- roghatnak az atheizmus zavaros eszme- áramlatai, időnként odasodorhat az élet ez eszmeáramlat közelébe, de van meg- tisztulás, van megtérés, mert mikor ka- rácsony éjén megszólal a harang, mil- liók szívében gyűl életre az élő hit, hogy az emberiségnek — hiszen annyira szüksége van erre — megszületik meg- váltója. Ez a fenyőgályas karácsony, e szent oltárának a karácsony miszteri- umának! Alatta állván, a költővel mond- juk: „Gyermek vagyok, gyermek lettem újra“ És akiknek és akikért kigyul a

fenyőgályakon a karácsonyi fény, — azok annyi hitet, derűt, költészetet, megindulást hoznak be naiv csodálko- zásuk örömmel, hogy mindent feledve e tiszta, e szép percekben. Az élet vihara, küzdelme, a gondja, a lélek megtelik valami édes, megnevezhetlen boldog enyhülettel és a karácsonyi mithosz varázslatában vagyunk! Mi kár, hogy a hétköznapiaság e kivételes, ez ünnepi érzésből oly hamar kizavar. De mindegy! Éreztük bár pillanatokra ezt az érzést, lelkünknek szárnyakat, izma- inknak új erőt adott. Micsoda üresség, micsoda sivárság, micsoda boldogtalan- ság, aki a karácsonyi mithosz ez ünnepi hangulatát sohasem érezte.

Betlehem táján, a Libanon és Anti- libanon déli lejtőin a karácsony éjjelén birkapásztorok legeltették nyájukat, ám- bár ott is suba kell a hűvös éjjelen. Ezek a pásztorok égi sugalat által ta- nitva, — ez is egyik szép legendája a karácsonynak. — Így köszöntötték egy- mást: „Békesség a földön a jóakaratu

Legjobb szabásu uri fehérneműek Feketénél.

Karácsonyi fohász.

Jézus! ... Szent tiszta szeretet!
 Fehér köntösű béke!
 Csalódott szívek, elbukottak
 Örök menedéke!

Szállj, szállj a földre — egy napra bárcsak;
 Hozz új reményt ... Hozz új hitet!
 Oh! annyi tépett szív van itt
 És annyi: önző ... rut ... hideg!

Szállj, szállj a földre, — egy napra bár csak!
 S öleld testvérré aki él;
 Szakadjon föl az érdek éje
 A karácsonyfák fényinél!

Jézus! Szent, tiszta szeretet,
 Fehér köntösű béke!
 Jöjj jöjj! Oh! áldva, — fájva várnak ...
 És légy, — egy rövidke napra bár csak:
 A szegény bukottak menedéke!

Zivuska Andor.

Karácsonyi ének.

Irtia: Lápossy Hegedűs Sarolta.

Zajtalanul szállott le a tiszamenti kis falura karácsony szent estéje. Amolyan kemény, csendes hideg űlt a tájon, amit csonttá dermesztő hidegnek mondanak az emberek. Már napokkal ezelőtt ellepte az egész vidéket a fehér, puha hó, meg- szállott minden zugot, egyenlő fehérré tette a templom csillogó palatetejét a Gyárfás István kunyhójának tépett nádfedelével. A tegnap még süp- pedő, puha hó azonban ma már kőkemény pán- céll gyanánt fogott át mindent s vakítóan csillogott az ablakból kisugárzó lángok fényében. Az utcán járó-kelők száma lefogyott, pár siető, elkésett alakra, kiknek mindegyike fogvacogva igyekezett mielőbb fedél alá jutni.

Rövidesen ezek is eltűntek, hogy helyüket a házról-házra járó „kántáló“ gyermekeknek adják át, kiknek kis csoportjai már kezdtek is imitt-amott feltűnni. Megcsendül az ajkukon az ének: „Dicső- ség a magas menyekben Istennek, békesség itt e földön és az emberekhez jóakarattal.“ Szerte felgyul- nak a karácsonyfák apró gyertyái, hogy fényük édesen mosolygó gyermekarcokon, kellemesen

meglepődő felnőttek és öregek kissebb-nagyobb csoportjain ömöljön szét.

Frissen sült kalács illata fölötti meg a levegőt. Örömteljes felkiáltások török meg itt-ott a nagy, fenséges csendet. Csillagok ezrei ragyognak le tiszta fényben az ünnepies színt öltő világra s megkezdődik a karácsony kedves, vidám ünnepe. Kedves és vidám azoknak számára, akiket meleg szoba védelmez a dermesztő hideg ellen. Boldo- gok, akiknek szívét csendes meglepődés érzése fölötti el. De milyen sívár, milyen szomorú a ka- rácsony ünnepe annak, aki hideg szobában, pislogó mécs mellett ül egyedül kétségbe esve töpreng azon, hogy milyen elviselhetetlen is a magány ilyenkor.

Gyárfás István elárvult kunyhójából szomo- ruan vetődik ki néhány gyenge sugára a mécsnek. Ha valaki, úgy véletlenül az ablak alá tévedne, szomorú, kietlen látvány tárulna elője. A terített asztal mellett fejét két tenyerébe hajtvá, mélysé- gesen szomorú gondolatokba merülve ül a gazdá. Körötte a pusztulásnak, romlásnak siralmas képe. Hogy a szobája fütetlen, hogy ma még főtt ételt nem evelt s hogy ujjai dermedten kulcsolódnak homlokára, mindezzel semmit sem látszik törődni. Nem a jelen köti le figyelmét. A multak emléke

Megérkeztek a **Karácsonyi** ékszer ujdonságok
 legalkalmasabb **Halász** ékszerész kirakataiban

embereknek!" Ez a karácsonyéji pász-torköszöntés hangozzék ma, nemuljon el viszály és gyűlölet. S így embereké válna, kívánjunk egymásnak boldog karácsonyt!

Országos népszámlálás előtt. Hasznos tájékoztató.

A népszámlálás célja az egész országnak, valamint az ország egyes vármegyéinek, városainak és községeinek létszámát megállapítani s a népességnek mindazon viszonyait számba venni, a melyek akár miveltési és gazdasági akár nemzeti és társadalmi vagy bármely más közszempontból fontossággal bírnak és amelyekre úgy a törvényhozónak és a kormánynak, valamint a megyei, városi és községi közigazgatásnak, sőt magának a társadalomnak is a közjólét és közmiveltés előmozdítására irányuló tevékenységhez mellőzhetetlen szükség van.

Ennélfogva minden egyes polgárnak nemcsak törvényes és hazafias kötelessége a nagy népszámlálási munkálatnak sikerességét töle lehetőleg előmozdítani, hanem egyúttal jól felfogott érdeke is.

Attól sem kell senkinek tartania, hogy a népszámlálásból bárkire bármilyen legcsekélyebb hátrány származhatnék. Erre nézve a törvény szigorú rendelkezései kellő biztosítékot nyújtanak. Az 1897. évi XXXV. t. c. 17. §-a világosan kimondja, hogy a statisztikai adatok így tehát a népszámlálási adatok is, az adók kivételénél alapsul nem vehetők. Hogy pedig a népszámlálási adatok őszinte bevallásából az adatszolgáltatóknak más módon se lehessen semmiféle, sem erkölcsi, sem anyagi hátrányuk, a törvény 15. §-a 2 hónapig terjedő elzárással és 600 koronáig terjedő pénzbüntetéssel sújtja azokat a hatósági közegeket, számláló biztosokat és a népszámlálásnál működő bármely egyént, nemkülönben a statisztikai hivatalnak is azon alkalmazottjait, akik valamely egyénre vonatkozó népszámlálási adatot bárkinek is kiszolgáltatták.

A népszámlálás a tulajdonképeni népszámlálás kivül a lakásul szolgáló épületeknek és az ezekben levő lakásoknak összeírásából, továbbá 24 éven felüli férfinepességnek a választási jogosultság kiterjesztése szempontjából figyelmet érdemlő némely viszonyainak számbavételéből áll.

A népszámlálás aképpen történik, hogy a népszámlálás időpontjában jelenlévő minden egyénről külön számlálólap, továbbá minden lakoházról, illetve az egy-egy házához vagy udvarhoz tartozó épületekről együttesen egy-egy házigyűjtőív állítatik ki.

A számlálólapokat és házigyűjtőíveket vagy az egyes családok, illetve háztulajdonosok, vagy azok helyettese (a családnak bármely, az adatok kitöltésére képes tagja) vagy a számláló biztos tölti ki, a ki e végből minden egyes házba és lakásban és lakásban meg jelenik. A közügy érdekében kívánatos, hogy azok a kik a népszámlálási kérdő pontokat maguk képesek kitölteni, e fontos állampolgári kötelességet lehetőleg személyesen teljesítsék.

Kívánatos továbbá, hogy az összeírás ideje alatt, vagyis január 1-je és 10-ike között, addig a míg a számlálóbiztos az illető lakásban a lakókat össze nem írta, vagy a kitöltött lapokat be nem gyűjtötte, mindég tartózkodjék otthon olyan egyén, a ki úgy magáról, mint a háztartáshoz tartozó többi egyénekről a számlálóbiztosnak a pontos adatokat be tudja vallani.

Számlálólap minden oly egyénről töltendő ki, a ki az 1910 évi december hó 31-ike és 1911 évi január hó 1-je közti éjfél időpontjában a lakásban lakott, vagy (mint vendég, átutazó stb.) ideiglenesen ott tartózkodott (szállva volt.) Mindazok az egyének, a kik a különös körülménynél fogva 1910. évi december hó 31-iki tartózkodásuk helyén megszámlálhatók nem voltak, a mennyiben az új tartózkodási helyen még nem számlálhatnának, valamint azok az egyének is, akik noha tartózkodási helyüket nem változtatták, tévedésből, mulasztásból, vagy bármilyen okból a számlálásból kimaradtak s erről tudomással bírnak, legkésőbb 1911 évi január hó 10-éig a népszámlálási irodában számlálólapjuk kitöltése végett jelenkezni kötelesek.

A számlálólapok kitöltésére nézve, a mennyiben egyes kérdőpontok magyarázatra szorulnak, a számlálólapok kitöltésére vonatkozó utasítás irányában.

Minden kérdőpontra a lehető legnagyobb pontossággal kell megfelelni. A születés évére, hónapjára és napjára vonatkozó kérdésre a népszámlálásnak egyik legfontosabb kérdőpontja lévén, nagyon kívánatos, hogy mindenki lehetőleg hiteles adatokat tudjon a számlálóbiztosnak felmutatni.

A ki a népszámlálás alkalmával tudva hamis vagy valótlan adatokat jegyez be a számlálólapra vagy a házigyűjtőívbe, vagy

szóbelileg hamis vagy valótlan adatokat vall be, vagy az adatszolgáltatást megtagadja; kihágást követ el és 100 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetetik.

Ily kihágást követ el tehát az, a ki magát, vagy valamely hozzátartozóját a népszámlálás alól kivonja, vagy a számlálóbiztos bármilyen módon s akárcsak megtréfálási célból is félrevezetni igyekszik; a ki a rovatok kitöltését vagy a kívánt felvilágosítást megtagadja; a ki a városi hatóság által népszámlálási ügyben megidézett, az idézésnek meg nem felel s mulasztását elfogadható, módon igazolni nem tudja; az a gazdasági vagy egyéb cseléd vagy más egyén, a kinek biztos tudomása van arról, hogy meg nem számoltatott és a számlálás foganatosítása végett a városi hatóságnál 1911. évi január hó 10-ig jelentkezni elmulasztja; az a szállodás vagy szállóvendég, a ki a reá vonatkozó különös kötelezettséget nem teljesíti stb.

Hatóság elleni erőszak büntetését követi el és három évig terjedhető börtönnel büntetendő az, aki a számlálóbiztos vagy népszámlálási felülvizsgálót teendőinek végrehajtásában erőszak vagy fenyegetés által akadályozza, vagy valamely intézkedésre kényszeríti vagy pedig hivatalos eljárása alatt tetteleg bántalmazza. (1910: VIII. t. cz. 5 §. és 1878: V. t. cz. 165 §.)

EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Megüresedett két reform. tanítói állás. A pályázat eredménye.

A debreceni ref. egyház iskolaszéke fontos ülést tartott csütörtökön délután Szele György elnöke alatt. Jelen voltak: Jeney Miklós jegyző, Sinka Sándor, Juhász Ignác, Kerékgyártó József, Szentjóbfi Kálmán, Kovács János tagok és még mások.

A napirenden a múlt iskolai évről beszámoló jelentések szerepeltek, amelyekhez különböző kommentálásokat fűztek. Az iskolaszéknek a diplománélküli tanítók ügyében a vallás és közoktatásügyi miniszterhez intézett feliratára megérkezett a válasz. A miniszter csak annyi engedélyt tett, hogy a két oklevél nélküli tanítót ebben a tanévben meghagyja állásában, egyébként azonban ragaszkodik rendeletének életbeléptetéséhez.

Szele György elnök bejelentette, hogy

gyötri lelkét, mind élesebben s egy boldogabb, szebb karácsony-est emlékezete visszaverte abba a derült, mosolygó világba, amelynek melege, fénye egy asszony volt. Az ő édes asszonya, boldogsága, mindene.

Akkor még menyországnak képzelte kis konyháját, amelynek egyetlen szobácskájában ünnepi dísz öltött. A leterített asztalon kicsiny karácsonyfa terjesztette szét hívogatóan galyait s gyertyácskái egy pár nagyon boldog emberre vetették fényüket. Jöleső meleg minden zugban, derült boldogság kifejezése arcukon és csekélyke, de mégis nagy örömet okozó ajándékok a fa alatt.

És megcsendült ajkukon az ének: „Dicsőség a magas mennyekben Istennek, békeség itt e földön és az emberekhez jóakarát.” Szívük túlradt a nagy öröm miatt és elfeledték, hogy létezik a földön bánat, szomorúság, szegénység és mindennek okozója a — bűn.

Lelkük megtisztult a szent este varázsában és a karácsony ünnepe magasztos vidámsággal töltötte el őket. Aztán az asszony behozta a párolgó ételt s kedveskedve sürgött-forgott az asztal körül, míg ő gyönyörködve nézte azt a szépséges, rózsás arcot, melyen előmlött a szeretet melege, a megelégedés kedves mosolya s össze-

villanó tekintetük egymás karjába hajtotta őket s vidám szívvel kívántak egymásnak boldog ünnepet! És most feljúl annak az estének az emléke. Tisztán lát maga előtt mindent s feléje mosolyog a hűtlen menyecske csabos arca, rászegődnek a most már másra villanó gyönyörű szemek.

Képzetele mind élesebben rajzolja meg az eltűnt asszony ringó, kecsés alakját s amint valami kis zörejt támad az ajtó felé tereli figyelmét, úgy térszik neki, hogy álmódosítása megvalósul s hogy a félig nyitott ajtó küszöbén testet öltött álma s a gyűlölt, a megvetett, a mégis visszaohajtott, imádozott asszony onnan néz rá édes melegen. De nem, nem, ez csak látomány, amely amint jött, eltűnik, hogy még erősebb lobogásra gyujtsa szívében a vad gyűlölet, az utálat s az izzó vágy ellentétes érzéseit.

Kellemetes is az, ha az ember óhajta kívánja azt, ami másként undorral tölti el. Hogy ellenálhatatlan vonza az, amitől a harag és megvetés mélységes örvénye választja el.

Mert utoljára megveti azt a nyomorult, semmi asszonyt, aki olyan szívvelentül, szemérmetlenül el tudta hagyni azért, hogy derekát puha, finom selyem ölelhesse át lágyan s hogy fülébe finom, édes csókkal hallja sugni a hamis szerlelem becs-

telen hazugságait. És mégis valami erős, nagy szenvedély köti őt emlékéhez. Izzó lángfolyam fut át testén, ha eszébe jut annak a lehetőség, hogy még egyszer magához szoríthatja s magának mondhatja. Már nyitott szemmel is látni véli. Látni véli? Nem, nem ez a megtestesült valóság!

Vagy talán még sem. Hisz az a bágyadt, szomorú tekintetű, rongyos alak, aki még mindig félve, habozva áll az ajtó küszöbön, az nem lehet az ő asszonya. Hisz ennek nincs mosoly az ajkán, se forró csillogás a szemében. Nem ring a termete, mint a karsu nádszál. Nem a boldogság ragyogó jeleke, hanem amolyan utcséli kór, amelynek hiányzik minden ékessége.

De hát ki? Koldus? Eh oda megy és megkérdi tőle, mi járatan van s mit keres a pusztulás e sivar hajlékában?

És amint lassan felemelkedik s indultában szeméit kutatván a jövővényre szegezi, hirtelen megáll s arcára megdöbbenéssel párosult harag és megbotránkozás kinyomata ül s erős felindulásában hirtelenében egy szó se jön ajkára, csak valami benne tomboló szenvedély rázza meg oly erősen, hogy csaknem támoledni kezd. Amaz pedig csak áll tovább is mozdulatlan alázatosság-

Árleszállítás szücsárunkban legalkalmasabb ajándék

Boák

3 koronától.

Muffok

4 koronától.

Garnitúrák

5 koronától.

Szőrme kabátok minden nagyságban

RÓZSA LAJOSNÁL Piac 34 főposta mellett.

Varga Béla és Alföldi Béla tanítók benyújtják állásukról való lemondásokat s így a megüresedett két hely betöltésére december 18-iki határidővel pályázatot hirdetett. Ez eredményesnek is mondható, amennyiben a kitűzött terminusig 17 kérvény érkezett be.

A pályázók névsora ez:

iff. Báthori István, gyantepusztai segéd-tanító.

K. Nagy Sándor, ebesi állami tanító. (Rendes tanító 1904. szept. 1-től.)

Végh Lajos, hajdusámsoni tanító. (Rendes tanító 1909. szept. 1-től.)

Daku János, berettyóújfalui kántortanító. (Rendes tanító 1908. szept. 1-től.)

Ónodi Mihály, hajduhadházi tanító. (Rendes tanító 1899. szept. 1-től.)

Nagy Ferenc, géresi tanító. (Rendes tanító 1899. szept. 16-tól.)

Nagy Károly, hajduszoboszlói tanító. (Rendes tanító 1884. szept. 1-től.)

Balla László, érkörtvélyesi tanító. (Rendes tanító 1906. szept. 1-től.)

Papp Imre, okányi községi tanító. (Rendes tanító 1905-től.)

Nagy Lajos, magyarsóki tanító. (Rendes tanító 1909. okt. 1-től.)

Kerekgyártó Béla, debreceni segéd-tanító.

Molnár Ferenc, hegyközsézentimrei tanító. (Rendes tanító 1910. szept. 1-től.)

Zsádon Lajos, nagybajomi kántortanító. (Rendes tanító 1896. szept. 1-től.)

Ungvári Károly, biharmegyei. (Rendes tanító 1908. szept. 1-től.)

Biró Mihály, tiszai tanító. (Rendes tanító 1904. szept. 2-től.)

Nagy Sándor, tiszaróffi tanító. (Rendes tanító 1910. szept. 2-től.)

Ezek közül csupán a Nagy Károly és Biró Mihály okmányait nem találták teljesen rendben.

Az iskolaszékre hárult az a feladat, hogy a pályázók közül mindkét állásra 5-5 folyamodót kijelöljön.

Az oklevél és a szolgálati bizonyítványok alapján az iskolaszék a sorrendet így állapította meg:

Nagy Ferenc, Zsádon Lajos, Ónodi Mihály, Nagy Lajos, K. Nagy Sándor, Molnár Pál, Undvári Károly Papp Imre, Balla László, Kerekgyártó Béla.

A választás a legközelebbi presbyteri gyűlés fogja megejteni.

Istenisztelet a külsőségeken. A külsőségeken az isteniszteletek tartása nagy nehézségbe ütközik. Az akadályokat azonban a közel a jövő elfogja háritani, amikor is az egyházat nyolc paróchiális körre osztják fel s két új papi és négy vallástanító lelkészi állást fognak szervezni. A vallástanító lelkészek feladata lesz a tanyai lakosok lelki gondozása.

Tanítás a ref. felsőbbteleányiskolában. A ref. felsőbbteleányiskolát tudvalevőleg még december elején be kellett zárni a bentlakó növendékek között fellépett vörheny-járvány miatt. A tanítás az intézetben január 3-ikán veszi majd újra kezdetét.

Pályázat a ref. egyház bérpalotájának építésére. A debreceni ref. egyház tudvalevőleg visszavonta Balog Kálmán mérnökötől a bérpalota építésére adott megbízást s új pályázatot írt ki. Ennek határideje december 29-ikén jár le. A pályázat iránt az ország minden részéből nagy az érdeklődés s már eddig is számos pályaterv érkezett az egyházhoz. A jelítség pályatervet december 30-ikán fogják felbontani s rögtön megkezdik azok átvizsgálását a bérházépítő bizottság, amelyben a budapesti Magyar Mérnök és Építész egyesület két kiküldött tagjával képviselteti magát.

Új vallástanító. A debreceni ref. egyház presbyteriuma a női iparostanonciskola új vallástanítójául az iskolaszék javaslata alapján Zong Juliát alkalmazta.

A csapókereti elemi iskolák. A város közigazgatási bizottságának egyik ülésén az a panasz hangzott el, hogy a csapókereti elemi iskolák túlszűfoltak és ott tarthatatlanok az állapotok. Ez ellen ugyan Szele György mindjárt tiltakozott. Azonban még is egy bizottságot küldtek ki annak megvizsgálására, hogy az elégedetlenségre nincs semmi ok. A bizottság mindent a legnagyobb rendben talált s erről a presbyteriumnak a legutóbbi gyűlésen tett jelentést.

Presbyterek választása. A debreceni ref. egyháznál december 28-ikán lesz a főgondnok választás és a presbyterium újralakítása. Erre vonatkozólag az egyház minden előkészületeket megtett már.

Püspöki jelentés. Az őszi egyházkerületi közgyűlés tudvalevőleg elhatározta, hogy dr. Eröss Lajos püspök, tartalmas és nagyértékű jelentését kinyomattatja. A jelentés most hagyta el a sajtót s azt megfogják küldeni az összes egyházközsegeknek, presbyteriumoknak.

A kistemplomi harangozók fizetésrendezése. A kistemplomi harangozók fizetésrendezésért folyamodtak a ref. egyházhhoz. Nem sok, amit kértek, fejenként csak 5-5 forint. Azzal érveltek, hogy mióta vasárnap délelőtt két isteniszteletet tartanak, jelentősen megszorodott a dolguk. A presbyterium azonban nem adott helyett a kérelemnek s egyelőre hallani sem akar a harangozók fizetésjavításáról.

Tanárok kutatásai a kollégiumi könyvtárban. Az Országos református tanár egyesület azzal a kéréssel fordult az egyházkerülethez, hogy a könyvtárban és a levéltárakban buvárodást végző református tanárok számára az ünnepi és nyári szünidőkre egy pár ágygyal ellátott egyszerű szállást rendeztessen be a kollégium épületében. Az egyházkerület a kérést méltányosnak találta s annak teljesítésére utasította a gazdasági tanácsot.

A múlt és jövő 10 esztendeje.

Az elmúlt 10 évben városunk mivel sem haladt előre. 1900-tól 1909 évig semmi újat nem mesélhetni Debrecenről, csak azt az egyet hogy fejlődésében nagyon visszamaradt, de amint az 1910. év beköszöntött teljesen megváltozott, mintha ujja születtek volna az emberek, kik azzal léptek ki az élet mezejére, hogy építsék fejlesszék Debrecen, fejlesszék nagygyá, azzá, aminek lennie kell és szintén kötelesség tudóan, hogy ember dolgozz! fogtak a nagy munkához. Meg is van a látszata, mert mi minden létesült egy év alatt Debrecenben.

A villamos vasut, villany világítás, általános csatornázás, óriási nagy bérházak, szebbnél-szebb 3 emeletes paloták, mindezek emelik városunk nívóját, de leginkább az idén felépített nagyobb iparvállalatok, gyártelepek, u. m. az Alföldi hordógyár, a Gőzcukorkagyár, a Csavargyár, a Műjéggyár, a

gal s úgy néz esdő, könyörgő tekintettel rá.

Es az alázatos, kéré tekintet végleg kihozza sodrából Gyárfás Istvánt. Nehéz, hörgő sóhajban bucsuzik kedves emlékeitől s egész lelkét a vad gyűlölet s mélységes megvetés keríti hatalmába s a beállt pillanatnyi csendben még a kántáló gyermekek közelgő énekét sem hallja.

Felbőszülve ugrik az asszonyhoz s szinte ordításhoz hasonló hangon kiált rá:

— Ki, ki ebből a házból te szemét asszony! Hogy merted tépedt erkölcsödöt, összeroncsolt szépségedet idehozni? Talán kellemes karácsonyi ünnepeket jöttél kívánni! Azzal durván vállonragadta az asszonyt hogy kidobja a kemény, hideg, oszondos éjszakába, de az kétségbeesésében görcsösen kapja meg a gazda karját s teljes erejével belekapaszkodva kér szánalmat a tomboló embertől.

— István, a Megváltó szent nevére kérek, ne taszits így el magadtól. Légy könyörületes irántam, ne akarj még te is büntetni. Lásd az Isten már elvégezte azt. Könyörgök, kérlek, csak ezen a szent éjszakán tőrj meg a házadban, aztán elmegyek, el valahová messze, nem kell majd látásomtól félned. És amint hu-

nyászokodó alázatossággal könyörög, még görcsösebben kapaszkodik ura karjába s reménykedve, kérdően néz fel rá.

— Hogy én téged a házamba megtérjelek? Hogy a szegyenemet fitogtassam és hozzá még ma, mikor ugyis fojtogatnak a kétségbe-ejtő, kiűző gondolatok? Nem, százszor nem! Es most takarodj innen s ne koldulj tőlem szánalmat. Ugyis hiába! Valamikor én is kétségbeesve könyörögtem neked, pedig nem adtam rá okot, hogy tőlem elfordulj. Rajtam nem változt semmi, amiért okod lett volna elfordulni tőlem s mégis hiába volt minden. Az én nyílt, becsületos szívem forró szeretetét megvetetted. Nem hívtál többé édes uramnak. Másvalaki édesebb volt mint én és azért a másikkal el tudtál engem hagyni.

Szánalom nélkül tetted tönkre az életemet s most még te jössz ide szánalomért a tépedt becsületed részére? Nem, soha!

Hangja rekedté vált a nagy felindulásban s szinte hörgésbe ment át, amint folytatt:

— S ha nem engeded el a karomat, hát evvel a másikkal fojtalak meg. Érted?!

De az asszony nem tágit. Küzdeni akar a végsőig s a szelid megadás hangja helyett

szenvedélyos meleg szóaradat hagyja el ajkait

— Hát fojts meg, nem bánom. Legalább a szemeim utoljára is a te arcodon, amely annyiszor kísértet a bűnös szerelem szennyes örömei közt. Oh hányszor megbántam, de sokszor megfogadtam a bűnömöt. Hányszor átkoztam meg azt az órát, mikor ész nélkül, botorul követtem a hívó, csábító szót s itt hagytam az én szerető, jó uramat. Nem tudom mi történt akkor velem. Valami hatalmas erő vonzott amahhoz. Nem a szerelem! Hisz nemsokára éreztem, hogy a szívem az otthon maradt nálad. Azt hiszem csak hiúságomatt a könnyelműségemet vittem el hazuról s amíg az tartott, addig azó a csábos szavu ördögé voltam s mikor ezek is jelszóltak lelkemről, akkor megretten éreztem bűlőmöt rettenetes következményeit. Ott hagytam a fényes, csillogó bűnt és két kezem munkájával tartottam fenn magamat. De a szívem nélkül nem élhetek. Eljöttem érte és hiába... István!... és szerelemtől sugárzó tekintettel néz a haragos ember szeméj közé. — István, bocsáss meg a hűke, a szeretet ünnepe. Hiszen te is szerettél engem és: „a szeretet mindenekef befedez!...”

Gyárfás István keblét majd szét fessziti a

Szalonjaink és lakószobáink legékesebb díszét képezik a **délszaki növények,** melyek óriási választékban megtekinthetők és beszerezhetők feltűnő olcsó áron **Paczelt János** Batthyányi-útca 6. szám alatt lévő állandó növénykiállításán.

Mezőgazdasági gépgyár, Korona kenyérgyár. Minden egyes vállalat nagy hasznára válik Debrecennek, mert igazi naggyá csak is iparvállalatok tehetik városunkat.

E vállalatok közül különösen méltányolandó a Korona kenyérgyár érdeme, hogy miért? azt a legszegényebb ember is tudja, jobban mondva érzi. Ez a nagyszabású, több munkás lakással létesített gyár városunk egyik legszebb látványossága, legaldásosabb intézménye. Büszkék is lehetünk reá, mert, ha már minden drága, legalább kenyeret együnk jól, tisztán és olcsón, ha a szegény embernek nincs több annál a 10 krajcárjánál, megvesz egy klg. Korona kenyeret és ha szárazon is eszi, jó izüen eszi, mert korona kenyér s mert az a tudat, hogy tisztán eszünk mindnyájunkat megnyugtat.

Ha így haladunk tovább is, nem lesz meddő fáradozásunk s nem végzünk eredménytelen munkát, mert 10 év leforgása alatt Hajdumegye fővárossá azzá lesz, aminek már régen kellett volna lennie.

VÁRMEGYE.

Hajdúvármegye jövője.

Az új, megyei székház építésének előkészítésekor sok nehézséget támasztott Debrecen városának tanácsa, mely a telek tulajdonjogáról már csak azért sem akart lemondani, mert hátha meg fog szünni Hajdúvármegye, mint politikai törvényhatóság?

Ezt az aggodalmat az a körülmény is táplálta, mert a kormányok régóta tervezik a vármegyék új beosztását, a mire szükség is van, mert a sok, felesleges apró vármegye csak szaporítja az amugy is erősen megnövekedett közigazgatási költségeket.

benne tomboló vihar. Szeretné megfojtani ezt a becstelen rossz asszonyt, hogy a sértett hiúságát, a becsületét kielégítse és ime, mikor csak át kéne fogni erős markával azt a csodásan fehér nyakat, valami titkos erő visszatartja. Mikor gyűlölettel villámló tekintettel akar felelni az asszony kéréseire, hát valami szenvedélyes meleg szikrát érez kisugárzani annak a nedves fényű szeméből s érzi, mint gyújtja lángra szívében a régi szerelme banuval takart tüzet. Már nem tud rá haragudni. Szívéből kiszállt a gyűlölet érzése, de megbocsátani még se tud. Nem tud, nem akar lehajolni a bűnhöz. Sértett önérzete és a dac nem engedi, hogy azt a szerencsétlen tévedt asszonyt magához emelje s mind kettőjük lelkének megszeresse a boldogságot. Tépeldök, haboz, az asszony meg lesi-várja ajkáról az ítéletet és a csendes éjszakában, szelíden cseng a gyermekek éneke: „Diosóság, békesség és jóakarát.” Jóakarát. Csak az hiányzott még a Gyárfás István szívéből, de a karácsonyi ének tiszta hangjai azt is meghozták számára és az asztalon még is elhelyeződik fehér abrosz és vártatva meleg szobában párolgó ételt tett elébe az asszonya.

Nagy izgalmat keltett pár éve Szabolcs-vármegyének azon mozgalma, hogy Hajdúvármegye északi része csatoltassék Szabolcs-hoz. Különösen tiltakoztak ez ellen az érdekelt hajdumegyei városok és községek, mert ők nem Nyíregyháza, hanem Debrecen felé gravitálnak.

Alig hallgattak el e képtelen tervvel a szabolcsiak, mozgalom indult meg a tiszafüredi járásban, hogy a járás csatoltassék Hajdúvármegyéhez, mert a nánási vasut ezt a járást természetesen Debrecenhez köti. Ha pedig a hajdúsámsoni vasut Nyírbátorig kiépül, akkor Szabolcsnak ligetaljai járása is természetesen Debrecenben keresi természetes központját. E járáshoz tartozik Mártonfalva községe is, mely már többször kérelmezte, hogy Hajdúvármegyéhez csatoltassék.

A ki másnak vermet ás, maga esik bele — mondja a példabeszéd — és ez alkalmasint Szabolcsvármegyén fog beteljesedni, mert a tiszafüredi és ligetaljai járasok nélkül Szabolcsmegye önálló törvényhatóság nem maradhat. De nemcsak a vasuti összeköttetés kapcsolja e két járást Debrecenhez, hanem az a körülmény is, hogy e két járás törzsközség, ref. vallásu magyar népe inkább vonzódik a ref. és magyar Debrecenhez, mint a luteránus és tót Nyíregyházához.

Hajdúvármegye jövőjét tehát nem kell féltetni addig, míg Debrecen lesz a székhelye, mert Debrecen természetes központja marad e vidéknek, míg Hajdúböszörmény sohasem lehetne az. Azok tehát, a kik a megyeszékhelyet Debrecenből el akarják vinni, Hajdúvármegye jövője ellen törnek.

Nyugalomba vonuló főjegyző. Kállay Ignác, földesi főjegyző betegségére való hivatkozással kérte nyugdíjaztatását, Losonczy Álmós dr. tiszti főorvos azonban a végleges nyugdíjazás helyét azt javasolta, hogy adjanak a beteg főjegyzőnek 12 hónapi szabadságot, mert a pihenés helyrehozza és akkor újra munkaképes lesz. Az állandó választmány is ezt javasolta a megyegyűlésen, azonban a földesi megyebizottsági tagok, akik megvárták, míg e tárgyra kerül a sor, elvetették az állandó választmány javaslatát és a főjegyző nyugdíjaztatása mellett döntöttek. A vármegye jegyzői nyugdíjválasztmánya december 28-án délelőtt 10 órakor tart ülést az alispán elnöklése alatt és megállapítja Kállay Ignác nyugdíjilletményét.

Böszörmény önálló törvényhatóság lesz. A régi hajdukerület székvárosa nem tudja felejtetni 1876. óta, hogy az akkor alakult Hajdumegyének nem Hajdúböszörmény, hanem Debrecen lett a székhelye. A böszörményi hajduk azóta sem tettek le a reményről, hogy hátha sikerül elvinniök Debrecenből a megyei székhelyet. A reménykedés azonban egyre kisebb lett, úgy, hogy a legutóbbi megyegyűlésen már csak Nánásról kapott Böszörmény néhány szavazatot. Az eredmény nagyon lehangoló volt, mert a megyegyűlés nagy többséggel nyilatkozott Debrecen mellett. Ha már most fölépül az új megyei székház, mindörökké oda a reményesség, hogy Hajdúböszörmény megyei székhely legyen. Ha megyeszékhely nem is lehet, lehet önálló törvényhatóság, hiszen a törvényhozás éppen most ruházta fel a 24,000 lakosu Nagykanizsát és a 28,500 lakosu Zentát a törvényhatósági joggal. A rendezett viszonyok közt levő,

28,000 lakosu Hajdúböszörmény, mely különben is önálló választókerületet alkot, miért ne alakulhatna át önálló törvényhatósággá, mikor reánézve ugyis terhes már a megye gyámkodása? Hiszen sokkal kisebb népességű városok (Selmec és Bélabánya, Versec, Pancsova, Komárom, Baja stb.) már régen megkapták az önálló törvényhatósági jogot, tehát komoly akadálya nem lehet annak, hogg' Böszörmény is megkaphassa, mikor csak kérnie kell. A népes hajduvárosban komolyan foglalkoznak a gondolattal, hogy önálló törvényhatósággá alakuljanak, aminek kétségtelenül me vannak a maga előnyei, a hátránya csupán az, hogy ez a szervezet, bár tökéletesebb és nagyobb szabadságot biztosít, de rágább. Az is igaz azonban, hogy az esetleges pótdadót is saját maguknak fizetik és nem a megyének.

Halalos játék. ifj. Czikora József ujfelhértó pályamunkás, az ottani vasuti állomásnál azzal szórakozott, hogy vízzel telt kupát forgatott meg a feje fölött. A mulatságnak azonban vége lett, mert a vizes edény véletlenül kisiklott a kezéből s a mellette álló Bodnár János talyigást éppen fején találta. A szerencsétlen embert haldokolva szállították a lakására.

Betörő cigányasszonyok. Két veszedelmes cigányasszonyt, Rostás Mányit és Lakatos Erzsébetet adott át a napokban a derecskei csendőrség a debreceni kir. ügyészségnek. A két jeles nő nem csak a kártyavetéssel foglalkozott nagy előszeretettel, hanem alkalmilag betöréseket is követtek el. Különösen Sárádon, Hajdunánáson és a szomszédos községekben. Egyelőre mindkettőjüket lecsukták s börtönük jótékony magányában várják, míg ügyeik a törvényszék elé kerülnek. Cigányasszonyokról lévén szó, csak természetes, hogy nem akarnak tudni semmiről semmit s ártatlanságukat hangoztatják.

Kisemberek kálváriája.

Az új szervezeti szabályzat.

Debrecen város új szervezeti szabályzatának ügye évek hosszú sora óta lóg a levegőben. Három évig kinlódott rajta a megalkotására kiküldött szervező bizottság, míg nyélbe tudták ütni. Már ennek is három esztendeje és azóta hevernek az akták a belügyminisztériumban, vagy pedig le és fel vándorolnak időnkint.

Az új szervezeti szabályzat jóváhagyásának késedelme miatt sok, szegény ember kénytelen szenvedni. Így számos irnoki állást nem tölthetnek be, pedig arra 15—20 esztendő óta kifogástalanul szolgáló napidijasok várnak. A végrehajtókat a polgármester nem tudja véglegesíteni és azok nem tudnak az új szervezetben megállapított, tisztességes fizetéshez jutni, hanem kénytelenek a nyomoruságos napidij mellett tengődni.

Bár a közgyűlés annak idején rendezni kívánta a napidijasok fizetését is és javaslattételre utasította a tanácsot, még se a fizetésük, se a nyugdíjogosultságok ügye elintézését nem nyert. Valósággal a kálváriát járják ezek a szegény emberek.

Párját ritkító lassúsággal intézik el Debrecen város közügyeit a belügyminisztériumban, de amit a szervezeti

ÉKSZERVÁSÁR! a divat legszebb ékszer, óra, ezüst és disztárgyai szokatlan olcsó árakon

Sándor Ármin-nai Debrecen, Piac-u. 41. (Dreher sörcsarnok mellett).

mélységbe. A csendes némaságban szinte borzalmas volt a megindult szikla távoli döreje.
— Mintha ágyudörgés volna — szólt félhangon egyik katonám.

A halkan surranó szél átborzongatot . . .
„Ágyudörgés” ismétetem magamban. Megrázkódtam a hidegtől s szemem egy kis fényt, derűt keresett.

Sehol semmi! . . . Klobuk vára felett azonban gyorsan kelt fel a hold, vörös, kísérteties fénnel árasztva el a romokat . . . Távoli viszhang tompa csattanásként verte vissza a legördült szikla robaját. „Ágyudörgés” mormogta ajkam s térdemről felemelkedve belenéztem a mindinkább növekvő szürkület sötét fátyolába. Szemem nem látott semmit, csak a hold fényben ragyogó Klobuk várát. A fátyolban sejteni lehetett Montenegró égre emelkedő, fekete hegyeit, de a képzeletet ez most nem bírta megragadni. Szívemnek minden érzése csak Klobuk vára felé vonzott! . . .

Hirtelen, minden átmenet nélkül a Szlavina brdo és a Vjeli vrh között sűrű köd kezdett felszállni. Mintha csak egy széles folyam fojna el lábaimnál.

A távoli visszhang még egyszer tompán visszaverte a leomlott szikla robaját s felizgatott képzeletem visszazárlott a multba . . .

A távoli grancserevői magaslatokon mintha távoli ágyutűz villanását láttam volna. A felszálló köd helyett a megáradt Trebinica egymást üző szennyes hullámain véltem látni s a rohanó árban feltűntek a 32. gyalogezred ágyut vontató katonái. Hatalmas mellüket vad dühvel pacskolta a fehéren tajtékzó szennyes hullám. Am e hősokeket nem retenti meg a bős elem haragos ostroma. Irtóztató, gigászi küzdelem után egyik ágyu után a másik éri el az innenső partot s még víztől nedvesen s a hidegtől megdermedve vontatják őket a magaslatokra.

S egyszerre előttem áll a félelmetes harc minden nagyszerűségével és borzalmával egyetemben. E Szabovina magaslaton két nehéz ágyu irtóztató rombolással támadta meg a kula Azize-t. Majd ennek megsemmisítése után Klobuk várának fordult. A sötét éjszakában kísérteties suhogással repültek el a nehéz faltörő gránátok, de a kemény sziklavár elszántan dacolt az ostrommal. A távoli hegyek tetején jeltűzek piros lángjai tüntek fel s az arslán-agics-moszi hidon hallani véltem a nehéz, lövészeres kocsi tompa dübörgését . . .

Klobuk vára megszűnt néma s mozdulatlan rém lenni. A bedőlt falakat csodás gyorsasággal láthatatlan kezek tatarozzák ki s a régi vár előbbi félelmetes, komor épségében áll előttem! A lőréséken bronz ágyucsövek kindikálnak ki s mellvértéken vad tekintetű, barna arcu, csupaszz mellü harcosok hosszú csövű puskákkal rajzanak. Lövés után lövés dördül s csakhamar rettenetes ágyutűztől bömböl a viszhang.

A tűzérsegi harccal támogatott elővéd pedig óvatosan halad Klobuk vára ellen. A császár-vadászok zöld tollalval ingerkedve játszik az enyhe bőra lenge fuvallata. Csakhamar kezükben van a zasztrami magaslat s Nagy vezérőrnagy kula Azizietől Kozmácsig terjesztette ki csapatjainak rajvonalát.

Néha egy-egy velőtrázó sikoly visít az éjszakába s aztán újra csak a faltörő gránátok tompa robbanásai hallatszanak. Az ostromló, úgy látszik, birtokába kerített minden támadásra alkalmas helyet, mert mindenütt bömböl az ágyu, ropog a puska vagy csillog a szurony kísérteties fehér fénye. A nehéz ágyuk bősziült táncot járnak a kemény sziklarétegen s kerekeik és fékjeik úgy töredezték, mint gyöngye nádszálak az erős szélben. Vad eső szilaj zápora omlott az ostromlók fejére, de csak rajta előre! nem lankadt a harci kedv.

Két nap szakadatlan ostroma után még dacosan állt a vár s kemény sziklahomloka elszántan hiit fel újabb küzdelemre. A felkelők ágyutűze azonban megszűnt s úgy tetszett, eljött a végső, elszánt szorongóroham ideje!

S a hajnali szürkületől fedve, mámorosan kusznak előre katonáink. Alacsony sapkájuk, tollas csákóik alól egyaránt a harcvágy tüze lángol. Megragadó, fenséges kép! Az ostromló sereg csupa tűz, lelkesedés és erő! A sziklák mögött rémitően gyilkos tüzelés folyik s a nehéz gránátok vad szilajsággal rombolják a sásfészek sziklafalait. Ugy rémlik, az ember elrabolta Vulkán földalatti műhelyének minden tűzét s most ennek segítségével akarja lángba borítani ezt az egész komor, hideg sziklavilágot.

A katonák sűrű csatárláncából egyszerre csak feltűnnek a rohamra induói tiszték. A fényes pengék tündöklőve verik vissza a nap hajnalt hirdető sugarait. Tekintetük elszánt akarát s a nemes bátorság fényében ragyog. Weinberger hadnagy és Wanger főhadnagy a rohamoszlop élén magasra emelt karddal hatalmas kiáltással hívják fel támadásra embe-reiket!

„Fiuk előre!”

A lelkes kiáltásra minden szikla megelevenedik s mint egy hatalmas, feltartóztatlan áradat hömpölyögnek előre a löporpüstitől fekete arcu katonák. Klobuk vára pillanatig némán várja a rohamot s aztán minden lőrésen át gyilkos tüzelés éles csattanása hallik. A nehéz, sűrű löporfüst eleinte eltakarja az ostromlók, de aztán újra látható minden. Az elől levő két tiszt és három ember találva összeomlik s a rohanó áradat újra visszatér szikla mögötti medrébe.

A néma kőóriások pedig fenséges nyugalommal nézik, hogy freccsen ki rajtuk a hősokeket piros vére s mint ejtik ki erőtlén kezükből a halál érintésétől dermedten, de a dicsőség glóriájával fejük fölött, saját vérük-től csapogó fényes acélpengéjüket . . .

A rohamnak vége. Védő és támadó kifáradt, a hatalmas, héroszi küzdelemben. Az éjszaka csillagtalan, komor sötéteje harmadszor is ráborult Klobuk várára, jótékonyan eltakarva az emberi kéz romboló munkáját. Csend lett és béke; sokaknak örökös nyugalom. Klobuk hű maradt ősi hagyományához: bevehetetlennek látszott. E hatalmas sásfészek csak egyszer volt ellenség kezében, mikor u. i. a velenceiek 1694-ben a várőrséget kiéheztették. Már 1806-ban az oroszok fegyvere hiába küzdött birtokáért; a vár dacosan verte vissza minden támadásukat. Most pedig új vész sötét hollószárnyai suhantak meg ódon falai fölött s már három nap ádáz ostromát verte vissza!

Az ostromlók visszavonultak teljesen sziklák mögé s úgy tetszett, hogy néha-néha felcsapódik a rejtve égő őrtűz rózsaszínű lángja s távoli csapat halk nótázását hozza a szél fülembe. Végre lassan derengeni kezd s a terjengő szürkületben fenséges némaságban áll dacosan Klobuk sziklavára.

A nagy csend szinte megdöbbentő s úgy tetszett, újabb vést rejt titokzatos méhében. Nagy vezérőrnagy parancsára kisebb kutató járőr kuszik óvatosan Klobuk vára felé. A járőr mellett ott bandukolt, fehér kendőt tartva kezében Kapetán Stoján, Sztiaacsics utmutató és Mulaga Hadzevics tolmács. A vár fenséges némasággal bámult a vakmerő kis csapatra, mely hangos kiáltozással hívta a várbelieket a — föltétlen megadásra! A sziklafészekből azonban semmi zaj, életjel sem hallatszott ki. Meglepetéstől tartva, a 3. császár vadász-zászlóalj közelebb vonult, a lövésre

kész fegyverrel állott minden hirtelen támadás visszaverésére.

Kapetán Stoján Sztiaacsics hirtelen elhátároz issal elvált társaitól s óvatosan sziklító-szikláig surranva halad előre. Utját csak olykor jelzi egy-egy véletlenül megrugott kő guruló zaja. Visszafojtott lélekzettel nézem e rettenthetetlen ember macskaszzerű hajlékonyságát. Már a vár falánál van . . . Most a gránátok által lött réseken kuszik a mellvédőre. Szivszorongva várom az ellenség halálhozó fegyverének gyilkos dörrenését, de ez mindjobban késik . . .

Már fent van a mellvédőn s a teljes fényében ragyogó nap szinte gloriába vonja vörös fejét. Néhány kinosan bizonytalan perc s aztán jobbjobban fehér zászlót tartva, győzelmes ujjongással kiált a felkelő nap által megaranyozott hegyek visszhangos ölébe . . .

Az ostromolt vár őrsége éjjel, rettetetes fáradtsággal kötélén ereszkedett le a vár délkeleti részén levő mélységbe s Montenegró fekete hegyei között.

* * *

Erős, csontig ható szélroham rázott fel e nagyszerű, héroszi küzdelem yisszaidézéséből. A hold újra csak Klobuk romjai fölött tündökölt s fehér, kísérteties fény sugárzott ki a keskeny lőrészek s a keretnélküli ablakokból.

* * *

Némán, ahogy jöttünk, ballagtunk vissza őrállomásunkra, újra magukra hagyva csendesen porladó bajtársainkat. A serpentinában kanyargó ut néha elénk hozta a várat s a vele szemben levő kivilágított sirt. Végre előttünk állt az erdő csupaszz, szürke fala s az őr harsány kiáltása visszatérített a valóságba. Megmondtam a jelszót s a nagy kapu láncai csörögve hulltak alá. Néhány vasretesz éles zöreje hallatszott s aztán kitarult fenyegetően a kapu s villogó szuronyok közepette haladtunk be az őrségre.

Az őrtanyán nem égett egyetlen lámpa sem. Az egész őrség fent volt a mellvértén s néma áhitattal bámulta a távol sziklasírról ide világló fényes tűzkeresztet. A barnapiros arcok átszellemültek s a sötét szemekben kigyuladt az emlékezés és kegyelet hatalmas lángja a kereszt isteni jelétől áthatva és megtisztítva. Egy pillanat alatt eltűnt a sziklasir elhagyatottsága: isteni érzés hatalmas lángjai ragyogták be a sziklás hantokat s mi némán, szivünkben Istenhez emelkedve, kulcsoltuk kezünket porladó bajtársaink csendes nyugalomért — imára.

Éjféli.

Irta: Szávay Zoltán.

*Elhagyott, vén torony a lelkem,
Körötte minden zaj pihen.
S benn eltemetve, elfeledve
Rozsdás harangként csüng szívemen.*

*Ezer emlék és ezer álom
Nyugszik ott eltemetve már,
De éjjelkor, ha üt az óra,
Kisértettként mind visszajár.*

*Megrázkodik a régi oltár,
S fölötte, mint valaha rég,
A fényes égi glóriával
Ott áll a bus madonna kép.*

*S jön egy sötét, szomorú emlék;
S míg minden árnyék megremeget,
Rozsdás haragnak tompa hangján
Hozsánnát harangoz neked.*

Király kávéi mégis a legjobbak

≡ kívánatra vevő előtt pörkölve, ≡

Debreczen, Dégenfeld-tér II.

A basa.

Széchenyi grófról, a konstantinápolyi
fűzőlő parancsnokról.

Irta: Bródy Sándor.

Török póstával levelet kaptam. Ki lehet az a naiv lélek, aki a török póstával küld nekem levelet? Hogy nem fél: leszakítsák az írása bélyegét, bizalmas írását elolvassák, aztán kézbesítetlenül eldobják. A török posta a kíváncsiságon, a kémszerűség és a megbízhatatlanságon alapszik. A szultán, tudom nem levelez azzal, hanem correspond-nizáját bizza a konstantinápolyi orosz, vagy német póstára. Valami nagy ravaszságnak kell abban lenni, hogy ez a törökbélyeges levél megérkezett. Valami fanatikus ó-török írhatta és ha kinyitom — és ime káptan belőle a legrégibb magyar családok egyikének legnagyobb nevű tagjának egyik sarja, több sarja. A magyar basa, felesége és gyermekeinek arcképe.

A leglányosabb és leggyermekesebb lélkü basa ez, aki csak sütkérezett valaha a padisah fényében. És talán a legtörökesebb is, dacára, hogy Széchenyinek hívják. A megtestesült — igen jól megtestesült — nyugalom, csupa álmatagság, elül vagy tíz óráig egyfolytában a konstantinápolyi Pest fogadó lugasa alatt elnézi, hogy érik a szőlő és várja, míg jön jelenteni az egyik ordonáns: tűz van basa, Jangumvár! Felemelkedik és elmegy a tűz után, gyalogosan, mivel hogy a tábornoknak és fűzőlő főparancsnoknak nincsen lova. Pedig Konstantinápoly kövezete nem jó és a távolságok benne olyanok, hogy amikor az ember azt mondja, itt a szomszédban, — az egy óra járás jelent.

A basának mindegy, egy óra, tíz óra, fáradság, nyugalom, egy perc vagy az örökkévalóság.

Széchenyi fia nem lehet renegát. A basa nem mohamedánus, a felesége is keresztény és görög. Csak egy van. De az izlámnak alig van igazabb híve a basánál. Törhetetlenül hisz a törökben, a „mintaember” mondja. Abdul Hamid nagyobb a szemében, mint nagy Napoleon és olyan tulajdonságokat fedez fel benne, amikről más nem tud senki. Pedig 20 év alatt csak egyszer szőlőt szőlte meg és már 10 év óta nem akar adni neki egy heit szabadságot. Ő felsége talán fél, hogy nem jönne vissza, külföldön maradna. És rosszakat beszélne Ő felségéről odakünn, mint ama bizonyos Weiss basa, akit nagynehezen pénzzel, állásokkal lehetett visszacsalogatni, amikor már telepletykálta a világot.

Igazolatlanabbul még nem félt Ő felsége. Egy ma született gyermek elárulhatja őt és a palást, de a basa — soha!

Maga a hűség a hála, a bonhómia. Szeret magyarul beszélni, különösen a gyermekeivel, akik nem értik. A kis Flórka tud egy pár szót és meg is fog tanulni, mert csudálatos nyelvtalentum, az anyjával görögül, az apjával franciával, az iskolában németül és az utcán törökül beszél. De magyarul énekel. Boldog mosolygással hallgatja ezt a basa, mert lelkének poézise és a gyomra, ezek magyarok még tökéletesen.

Uzum lugas alatt, langy szeptemberi estéken — a vérbe s gyázba borult Konstantinápolyban beszélgettünk arról is, hogy miért nem jön haza. A Széchenyi fia idegen kenyéren! Akitől mi csaknem mindenünket kaptunk, annak a vérét más táplálja! Megalázó, rut gondolatnak is!

Már itt csak megélek a munka után, excellenciás vagyok és hamar tábornagy leszek. Mit csinálnék odahaza? Pedig szeretném látni Pestet! A szultán kegyelmes hozzám, szép fizetésem van és a komenciót is kikapom rendesen. Huszonhat kenyeret egy nap, egy mázsa kávé, mindent annak idejében, még szőlőt is. Nincs jobb dolga a világon senkinek, mint a török katonának.

Igen megbízható uri embertől hallottam, hogy amikor a basa azt mondta, már 3 hónapja nem kapott fizetést és abból élt társaival, a kegyelmes urakkal együtt, hogy eladta a komenciót a zsidónak. (Mert olt is van, csak hogy olt görög.)

Hallani sem akart arról a basa, hogy rendetlenül kapják a lénungot és amikor megkérdeztem: **Igaz-e, hogy nemrégiben a bagdadi adóhivatalnál utalták ki a fizetését, hogy oda menjen**

érte, ha tud, ha mer? Azt felelte: — Ez rossz vicc. De nyomban rája szép fehér-piros arca merő vörösség lett, mert hazudni nem tud a basa, ebben nem lett törökké.

Ha az európai nagyhatalmak mindenáron fönn akarják tartani Törökországot, — nem bánom, én se bánom, belemegyek, legyen. De csak ezért, ami magyar hazánkért. Hogy oly őszintén, erősen hozzájuk tudott csatlakozni, ez az, ez már valami. És ha meggondolom, hogy mily szomorú lenne a szegény basa, ha a szultántól elvennők Konstantinápolyt. Egyelőre maradjon hát csak nála, náluk kettejüknél.

Álmodozókhöz.

Irta: Zivuska Andor

Egy álmat vinni, rejteti mélyen,
Egy édes, mosolygó álmat;
Es összetörni, meghalni látni,
Sötét, gomolygó ködbe válni:
Oh ez az átok... az átok!

... S kinek mosolygó életére
Nem szállt egy hervadt bus levél se;
Ki nem hitte, vágyta, üzte a szépet:
Komolyan, bizton celtudva lépett:
Gyönyörök karján élve, — holt:
Ha álma soh'se, soh'se volt!

A zene hatásáról.

Irta: Titz Antal dr.

Bár a művészetek történetének kutatásában, azoknak ősforrásáig visszamenni nem is tudok, mégis aligha csalódom, ha azt mondom, hogy az összes szépművészetek között a zeneművészet a legrégibb. A régiek, kik a zenét isteni művészetnek valloították, úgy vélték, hogy Apolló találta fel. De mivel a szépművészetek közt a zene érinti leghatalmasabban az embert, azt hiszem, hogy eredetét is legjobban lesz az emberek között keresnünk s épen nem valószínűtlen az a föltevés, hogy már Éva anyánk is eltrillázgatott a paradicsomban, amihez Ádám apánk csendesen szekundált s az első pásztor, aki unalomból valami üres nádba, ökörszarvba vagy kagylóba fújt, volt az első trombitás. A zeneművészet hangokon épül fel, amely hangok az érzelmeiktől telorkbácsolt szívből önkénytelenül is előtörnek s a szerint, amint az érzelmei szívünket csendesebben vagy hevesebben dobogtatják, a hangok is lassabb vagy gyorsabb ritmusban törnek elő és taktusszerűleg ismétlődnek. Az éneklés természetünkben van, még ha oly rosszul énekelünk is, mint Liogeo énekes, akit a bölcs gunyolódva a kakashoz hasonlított. S gyakran épen az a baj, hogy azok énekelnek a legszívesebben, akiknek egy csepp hangjuk sincs s hozzá még az ablakot is kinyitják, aminek kövekeztében a kutyák nyugtalanok, a macskák szerelmesek lesznek és hasonló koncertet rögtönöznek.

A zenének tárgya a hang, célja a fül gyönyörködtetése. S mivel a természet hallószervünk között a legbensőbb kapcsolatot létesítette, a zene bennünk érzelmeiket ébreszt, amelyek gyönyört okoznak és bizonyos képesérettel töltönek el. A zeneművészet nem az értelemre, hanem inkább az érzelmeire hat s a jelenhez legtöbbször semmi köze, tárgyául a sejtelmest választja. Ugy hat a szívre, mint a kegyelem s egy jövő életnek, tulvilágnak sejtésői között talán az a legtermészetesebb, amit a zene ébreszt. S csakugyan majd akkor, amikor minden ember művészet a világgal együtt örök sirjába dől, akkor, az utolsó napon kezdődik majd az igazi zene. akkor

harsan föl majd az igazi Lalleluja és hozsánna. A zene szunyadó érzekeinket lángra lobbantja, hol gyöngébben, hol erősebben, itt-ott fájdalomosan is; csendesen elhaló hangok a mulandóságra figyelmeztetnek s vannak elragadó hangok, amelyek mintha egy más világból jönnének! Egy élettelen darab érc egy másikál érintve, egy üres nád, amelyen emberi lélekzet fut keresztül, egy száraz bél lószórral végig simítva beédesgeti hozzánk a harmóniának szellemeit, lelkünket testünkől kiragadja, úgy hogy már itt a földön hallani véljük a szférák zenéjét és az angyali karoknak menyeyei összhangját.

A zene az érzelmeiktől születik és azokból táplálkozik. Ez magyarázza meg, hogy még az állatok is, amelyeknek szintén vannak érzelmeik, vannak örömeik és fájdalmaik, reagálnak a zenére, sőt legtöbbször magának is van hangja, amellyel érzelmeit kifejezésre juttatja. Ha talán nem is igaz az, amit a hitrege Orfeuszról mond, hogy lírájával állatokat szelidített meg, hogy Arion egy delfint annyira megbűvölt a muzsikájával, hogy ez őt Tarentumból Tánarosba vitte, annyi bizonyos, hogy pl. a teve az arabnak egyhangú énekére is vidámban és könnyebben halad, a huszárló a trombita vagy dobszóra rendesebben lépeget, mint némely fafűlű baka, az egér a zene hangjaira előbuvik és apró füleivel figyelmesen hallgatódzik, madarak közelebb huzódnak és csupa fülnek látszanak, akárcsak az igazi vagy álzeneértők koncertjeinkben. Vagy ki ne ismerné a középkori német Orfeuszák, lammelni patkányfogónak meséjét, ki fűtyölőjével a városból az összes patkányokat és egereket kicsalogatta?

Minden esetre az emberre, kinek érzelmevilága sokkal gazdagabb és változatosabb s akiknek egész életét legtöbbször érzelmei irányítják, a zenének is sokkal intenzívebb hatása van. Hiszen már a kisdédnek is van érzeke a zenei hangok iránt, amelyeknek ritmusa átjárja halló szervét, sőt egész lényét s bizonyos kellemes vagy kellemetlen amotióba hozza. Az orgona intenzív hallatára elkezdi sirni; ugyanígy hatja meg a dobszó is; ellenben örvend ha zongora és fuvola hangokat hall, ha kulcsos, pohárral neki csilingelnek. Másfél hónapos korában altatja a beszéd s az altató dalra édes gügyögéssel felel. Féléves korában az ének élénk felindulásba hozza s lelki állapota visszatükröződik szemén, mozdulatlan és kipirult arcán. A meglepetés, ez az elemi felindulás, bevezetés a léleknek abba a kedves, merengő állapotába, amely az esztétikai fölindulás legmagasabb fokain nyilvánul s amelyet Rafael, sz. Ceciliája arcán, oly hiven lefestett. Jó darabig minden hangzat, ha hangesés és némi hangfestés van benne, érzék csillapító hatása a gyermekre. Az altató daloknak varázsa egészen ezen alapszik s e nemből kiválóbat aligha tudnánk találni, mint aminő a mi Gyulainknak balladaszerű kis bölcsődala:

Egyszer egy időben, Bakonyi erdőben, Gílice nem alszik, Sirása elhallzik, Odamegy a szunyog Haja, haja, dunnyog A tücsök is fujja,	Haja, hnja, hujja. Gílice megunja, A szemét behunja, Sirása nem hallzik, Csendesen elalszik: A gyermek is csendes, Haja, haja, kedves.
--	--

Ez a dal mintegy tündérkézzel csöndesíti az ideg izgalmait, a vér pezsgését s a kisded érzekeit édesen elaltatja.

Tagadhatatlan, hogy a zenével sokkal többet lehet hifejezni és kivenni, mint pusztán szavakkal. A zene a szomorúakat megvigasztalja, az egészséges embert bátrabbá és tevékenyebbé, a beteget egészségessé teszi, a haragvót lecsendesíti és a szelid, csendes természetűt feltüzeli. A hangok harmóniája

Kovács Gyula és Társa nőidivat termel Debreczen, Főter 55. (Hungária kávéház mellett.)

Karácsonyi Occasió női felöltőkben, Divat bundák, plüsch és szörme kabátok, leány és gyermek felöltők, boák, muffok. Costümök, pongyolák, színházi és esti köpenyek divatszineken.

Csipke, selyem és szövethblousok, dusválasztéka

Alkalmi vásár leszállított legolcsóbb szabott árak mellett.

harmóniát teremt az idegrendszerben s ugyanazon hangoknak csendes ismétlődése álomba ringatja az embert. Cook a maga dudájával nagyobb csodát tett a vadak között, a mint a legszebb szímfónia a művelt világban és egy misszionárius Dél-Amerikában citerájával több vadat térített meg, mint a prédikációjával. És ez könnyen érthető. A béka a maga szempontjából énekel olyan szépen, mint a pacsipta, és a közönséges emberre nézve a duda, a szájharmonika vagy egy egyszerű falevél annyi, mint a művésznek a hegedű vagy fuvola. Magában az emberi beszédben a kellemes organum, a hanghordozás, a beszédnek ritmikus hanglejtése sokszor elemibb erővel hat, mint maga a szöveg. Ez magyarázza meg, hogy hittérítők népeket hódítottak meg, melyeknek nyelvét nem is értették, hogy sz. Bernát a latin nyelvet nem értő német parasztokat latin beszéddel tüzelte a keresztes háborukra s ma is akárhány szónok zajos hatással ér el — üres, tartalmatlan beszéddel.

A zene a különböző szervezetekre más és más hatással van. Az egyiket megrázza, a másikat csak gyenge csuotiba hozza. A nő szervezete általában inkább éri a zene hatását, mint a férfié, de leginkább a tulérzékeny szervezetet hatja meg. Berlisz beszéli, hogy bizonyos zene hallásakor egész lénye rezgésbe jött, lelkét tiszta örömrézet fogta el, mely nőttön-nött s fokónként különös izgalmat vitt a vérbe; üterei hevesen vertek s a könnyek, melyek rendszerint a roham végét jelezték, gyakran csak az érzélem fokozódását mutatták. Ilyenkor izmait görcs fogta el, minden tagja remegett és keze, lába megdermedt s mintha látó és hallószervét szélhűdés érte volna, semmit se látott, alig hallott s elvégre féláljulásba esett. Hisztériás, ideges, vagy szívbajos egyéneket, tulérzékeny idegzetűeket csakugyan léteni lehet a zenétől ép úgy, mint sok fiatal leányt a Chopin-zene kultiválásától, akik, ha még néhány fantasztikus kép is társul a zenével, álmagok, szentimentálisok és melankólikusok lesznek. De nem mindenkinél ilyen tul érzékeny az idegrendszer és ott a zene is ellenkező hatással van s azért bizonyos idegbántalmakban orvosszerűen is használják. Aesculap, Galenus a szenvedélyek ellen használták s némely kedélybetegséget, pl. a melankóliát a zene, ha nem is gyógyítja meg teljesen, mégis enyhíti és könnyebbé teszi. A bibliai Sault Dávid hárfajátéka és éneke üdítette fel buskomorságában: Farinelli, a híres énekes, V. Fülöp spanyol királyt, aki a legnagyobb fokú buskomorságban szenvedett, énekével annyira meghatotta, hogy amittől ezelőtt irtózott, most megborotválkozott, megjelent a tanácsban és kedély állapotá annyira javult, hogy ezentul orvosai tanácsát megfogadta és nemsokára teljesen fel is gyógyult. A zenét az újabb terapia is felhasználja, különösen a hipokondria és melankólia gyógyításánál és pedig jelentékeny sikerrel, amely talán még jelentékenyebb is lehetne, ha t. i. orvosaink között nagyobb volna a — harmónia.

Tény, hogy a zenének van bizonyos narkotizáló és szuggeráló ereje, s ha a régi-eknek nem is hiszünk, újabb esetek elegendő bizonyossággal szolgálnak. A híres olasz énekes, Palma, egyik hítelezőjét énekével úgy megbűvölte, hogy nemcsak addigi tartozását nem követelte, hanem még újabb kölcsönöket is szolgált neki. A velencei Stradella énekével teljesen meghódította egy előkelő leánynak szívét. Vetélytársa gyilkosokkal akarta eltétetni láb alól, de ezek mikor Stradellát énekelni hallották, tervüket elárulták s kérték a művészt, hogy a várost hagyja el. A zene sokszor úgy hat a szenvedélyekre, mint az olaj a háborgó hullámokra, máskor meg megrendeti az embert. A százszemű Argust a fuvola légi hangja elaltatta; Pythayoras andalognva hallgatta a szifrák zenéjét, amelyben a csillagok lakói mint valami fenséges világorgonában gyönyörködtek; Lionardi da Vinci sohasem festette Giorondáját zene nélkül, mert ennek hangjaira

arcán és egész alakján bizonyos kellemes derű és nyugodtság ömlött el. Ellenben az öreg Haydn, amidőn egy ünnepi előadás keretében saját szerzeményű oratoriumát, a Teremtést hallgatta, annál a helynél: Legyen világosság, és lőn világosság, annyira megrendült, hogy sirva kiáltott föl: Ez nem tölem való, onnan felülről adatott!

Zene nélkül ünnepséget alig gondolhatunk, ha egy báiban füleinket bedugjuk, a táncolók bizony nagyon furcsa figuráknak tünnek föl előttünk. Fehér asztalnál, meghitt társaságban mit nem tesz egy-egy dal, egy szívből fakadó és kellemes haggal énekelt nóta? Még a temetések is jobban lelkünkbe markolnak, ha a harang mély bugása, a requiem és miserere gyászos dallamai zúgnak füleinkbe, a halálról és örökkévalóságról szebben beszélve, mint a legjobb prédikáció. A hangok mintha nem is a föld légkörében rezegnének, úgy érezzük magunkat, mintha már odaát volnánk. Vajjon kit hagytak érintetlenül a halottat sirató gyászinduló akkordjai, katona temetéseknel a tompított dobpergés, és az utolsó bucsuszó, a sirnál eldőrdülő fegyverropogás? Még a háboru is veszít a maga állatiasságából, ha a fegyverek dörgésébe egy-egy tüzes indulónak hangjai vegyülnek.

Zene és ének megkönnyíti a munkát. Maga a pusztá ritmus, a mi a kovács kalapálásában, a matrözök evezőcsapásaiban megnyilatkozik, az egyhangu munkát változatosabbá és könnyebbé teszi. Jellemző, hogy egy allegrott, allegrettot vagy prestot sokkal szívesebben és tovább hallgatnak, mint egy adagist, largot vagy andantet, a kemény hang nem felvelvillanyoz, a lány elandalít, a crescendo és decrescendo meghat, de leginkább egy hirtelen szálló — pauza. Egy londoni szabó azt vette észre, hogy segédei a Rube Britania méltóságjeljes dallamára a tüt is lassan forgatták; valahonnan előkerített egy vak hegedűt, a ki csupa vidám darabokat játszott, és a munka mindjárt jobban ment. Csak növeli a zene érzelmi hatását, ha eszmétársulással jár együtt. A trombitahang és dobpergés még a vén harcost is feltűzeli. A galamb turbékolása nem egy leánynak szemébe csalt könnyeket, a ki imádója hűtlenül cserbenhagyott, s a távolból halkán átszűrődő haragszó a fáradt vándorba új erőt önt, hogy kettőzött léptekkel siessen a biztos hajlék felé.

De mindezen izgalmak mellett, a mely láthatólag mulékonyak és pillanatnyi hatásúak, a zenének és éneknek rendkívüli és maradandó hatása van az ember erkölcsi életére, úgy hogy ezen a téren erejét és termékenyítő voltát semmiféle más művészeti hatással nem lehet összehasonlítani. Ennek pedig az az oka, hogy míg a többi művészetek értelmünkre hatnak és szívünket hidegen hagyják, eddig a zene testi és egyuttal lelki szervezetünket is átjárva meghatja és megrendíti az embert a természeté ama titokteljes mélységében, a hol a fizikai és erkölcsi élet közös gyökerei erednek, a hol állandóan fakad az élet, s a honnan az érzélem, gondolat és cselekvés csirája indul. A zene az elvont gondolatokat felolvasztja a szívben, a szép, jó, a kötelesség, a humanitás, a háza és más hasonló eszméinket kivetkőzteti rideg formájukból, élő érzésekké változtatja, és alkalmasokká teszi, hogy áthassák az ember egész lényét és érzelmét a cselekvés mezejére tereljék. De mivel a zene a hangulat szülőite és hangulatot ő kelt is, nem tagadom, hogy az általa fölkellett hangulat nemcsak jó, de rossz is lehet, bár mindig kérdéses marad, hogy az erkölcsi rossz földézője a zene-e, vagy pedig egy előbbi rossz hangulat, megromlott érzélem, mely azt szülte? Már a régi görögök panaszkodtak, hogy a zenéjük egészen ioniai, azaz, lágy, érzéki lett. De mikor? Akkor, amikor ők maguk már az érzékiség rabjai voltak. Sok igazán volt Mussetnek, amikor így szólt: Papnőből bachansnő lett a Muzsa manap, istenek az égből sárba szállottak le. De kik ráncigálták be őket oda? Bizvást elmondhatjuk: bachan-

sok és bachansnők. A zenei romanticizmus is sok bajt okozott. Miért? A klasszikus egyszerűséget sutba dobó, groteszk és toiviális szenvedélyek miatt, melyek benne kifejezést nyertek, s a melyek az igazi széppel mindig hadilábon állottak. Közkezen forgó, nosos-untig nyagगतott kupléink sok erkölcsi rossznak a csiráját rejtik magukban. Miért? Olvassuk el csak szövegeiket, amelyekhez a zene csak kíséretül szolgál, s mindjárt meglátjuk, hogy az erkölcsi rosz fölkelésében a zene-e a nagyobb bűnös? Egyet azonban el kell ismerünk, azt t. i. hogy a zene végzetes következményű lehet erkölcsi életünkre és akaratunkra, ép úgy, mint szervezetünkre, de megingt csak mikor? Ha tulzásba megyünk, ami megingt nem a zene hibája. A zenét tulzásba vivő, vagy csupán zeneileg művelt ember könnyen izgatható, itéleteiben ingtag, sokszor egyáltalában be nem számítható, érzésében, gondolkodásában és akaratában beteges subiectivitást mutat, amely végetvet önmérséklétének és tette való bátorságának. Az ilyen ember magába vonulva, saját gyöngéivel öntelten kéjeleg, érzülete és erkölcsisége a legsubiectivebb korlátok közé szorul. Ennek pedig az az orvossága, hogy tartsuk a zenét annak, a mi, t. i. a szellem, az élet fűszerének, amelyet mértékkel kellett vennünk, mert szertelen élvezete az érzelmeket örökös izgalomban tartja ép úgy, mint a fűszeres ételekkel való tulságos táplálkozás a vért nyugtalanul üzi, hajtja. (Bruno Mayer).

Sok igaz van abban a mondásban, hogy a ki a zenében nem tud taktust tartani, az az életben is többnyire elvétí a taktust. Mert a zenei actio főeleme a hangok harmoniája, amelynek tehát bennünk is önkénytelen viszhangképen föl kell kelteni az erkölcsi őszhang, a rend és akkord érzetét, és következőleg a tökéletesség érzetét is, amely a mi eszményünk és rendeltetésünk. A zene nem játékszer, vagy külső dísz, aminek némelyek tartják, hanem a tűzhely és a nemzeti nagy család erkölcsi életének egyik komoly tényezője. Hiszen a nemzeti dalok, midőn a nemzet hőseit dicsőítik, egyszersmind az ifju nemzedéket a hazai történelem nagy eseményeinek átézésére serkentik, hogy a történelmi fejlődés minden mozzanata szent rezgésbe hozza a sziveket és beléjük vésvé a hősiesség, bölcsesség, erény és önfeláldozás példáit. Az aesthetikai érzést erkölcsi erővé fejlesztik, amely fölmelegszik a szép, jó és igaz kultúrára, s ha hatásuk itt-ott mulékonynak látszik is, mégis erősítik és edzik a lelket, s fogékonytá teszik mindannak befogadására és követésére, a mi a humanus és erkölcsös rovatába esik. A zene — mondja a görög bölcs — nem pusztá időöltés, hanem a lélek tisztulása is, mert fegyelmezi a lélek különböző tehetségeit, őszhangba hozza erkölcsi életünk elemeit.

Az őszhangzatos karének a nemzeti nevelésnek egyik igen erős rugója. Az embereket a különböző társadalmi rétegeket közelebb hozza egymáshoz, megtanítja, hogy a mint a szegénynek és gazdagnak egy a napja, egy a művészete is; ha a társadalom minden osztályának közös érzelmei vannak: az őket kifejező művészetnek is közösnek kell lenni, hogy az érzélem szálljon szívről-szívre, mint ahogyan a dal száll szájról-szájra. (Bourgault-Ducondry.) Így tanulják meg dalban egy nemzet társadalmának összes osztályai az együttérzést s azt, hogy a himnuszokkal és népdalokkal azoknak az érzelmekek édes emléket kapcsolják össze, melyek gyermekkorukban a családi körben meghatották s később szívüket annyiszor átjárták. Hiszen — ha a hazától távol — róla való emlékeink lassankint elhalványodnak, a szívben mindig viszhangzik az altató dal s fölkelnek vele az azt kíséző érzelmek.

De ezenfelül az imádságnak is legszebb kiegészítője a zene. A himnuszoknak és karénekeknek szívből való éneklése már maga egy imádság. Van valami lélekemelő abban, amikor a nép ajkáról az egyházi éneket hall-

Vida Miklós

női divat pipere és rövidáruháza a „Szalag királynéhoz“ város-ház épület. karácsonyi és ujévi ujdonságait, Ajánlja ajándék tárgyakban meglepő olcsó árak mellett.

duk, midőn a szív beszélget a szívvel zoltárookban és himnuszokban. Ezek a himnuszok mélyítik az emótiót, szárnyat adnak az emlékezetnek, irrásba hozzák a képzeletet és lángra lobbantják az áhitat hamvadó tűskeit. Magában az ének is záloga annak, hogy szívünk szerint ragaszkodunk ahhoz az eszméhez vagy gondolathoz; amely az énekben kifejezést nyer; de az együtténeklők összhangja nemcsak a fülben verődik vissza, hanem a szívben is: hullámaiban, mintegy megfürdik és erőt nyer az érzelem, amelyhez a zene, mint frissítő elem hozzácsődött.

Azért legalább is szeressük a zenét és az éneket. Ha nem is lehetünk mindnyájan művészek vagy produktív munkásai a zeneművészetnek, mégis annak szeretetével, iránta való lelkesedésünkkel sokat tehetünk, hogy mások azokká legyenek. Aki a zenét nem szereti, mingig gyanus és kedély nélkül való embernek bizonyult, ép úgy mint az, aki a természetet, gyermekeket, virágokat és állatokat nem szereti. Míg aki a zenében és énekben gyönyörködni tud, az a kedély és érzelem szárnyain fel tud emelkedni mindeneknek szeretetétig; az előtt még ez a savanyu világ is egy magasztos harmóniának tűnik fel, a melyben minden világos fejű, okos és jo ember egy-egy tisztán csengő hang, de a melyben még a gáncsoskodók, sőt gonoszok is helyet találnak, ha másként nem, hát mint egy ríktó hamis hang, vagy legalább mint egy helyén való — pauza.

Karácsonyi strófák

Irta: Szávay Gyula.

I.

*Karácsony böjtjén cikázik a villám,
És mennydörög az ég.
Ilyen csodára van-e az élők közt,
Ki emlékezne' még?*

*Dörög, villámlik zivataros zajjal
És a zápor szakad,
Utána nap süt és bearanyozza
Az öreg házakat.*

*Ugy tesz az Ur is ünnepének estjén,
Mint nagyapó velünk,
Dirrel-durrall lehord s úgy igazában
Megmossa a fejünk.*

*Aztán fordul s a karácsonyfa mécsét
Maga meggyújtja mind,
Kicsinyt-nagyot könnyezve összecsókol
S minden jól van megint.*

II.

*Tegnap még csillogott a város,
A büszke Babilon,
Ma már rajt ül a szomorúság
Nagy, néma vonalon.*

*A boltok fényárban ragyogtak
És benn a gazdagok
Duskálva nézték, mit nekik majd
Jézuska hozni fog.*

*De a fény közt komor sötétlen
Hömpölyg fel a tömeg.
Mely Jézustól csak kenyeret kér
És azt se kapja meg.*

*S előtte végig kialudt a
Sok utca-lámpa kint,
Miként ha egy lehelletével
Elfutta volna mind.*

*A vasredők sorra leszálltak,
Repült kő és szitok, —
És lesütött szemekkel álltak
A dus kirakatok.*

Az öreg gulyás.

Irta: Eötvös Károly.

Van egy képen a Képzőművészeti Társulat féli kiállításán. Ott van valahol a tizenkettedik teremben. Nem is én festettem, nem is engem ábrázol, meg se vettem, mégis az én képem.

Van egy ifju, hajadon urnő, a ki még kis lány, de már nagy művésznő. Ismerik nevét, a kik ismerik a magyar képzőművészetet.* Istenadta lángelmével, sors és születés-

*Schlesinger Magda a bájos, ifju művésznő, Schlésinger Samu történelmi birtokos s vendéglátó és művészkedvelő derék magyar gazda leánya. adta tüggeien vagyonnal a színek költészetének engedti át ábrázoló szellemét. Fölösleges játék serdülő lányok részére.

Ez a művésznő valahol va amikor megpillantotta az én gömbölyű tarfejemet. S jó műtárgyat talált benne. S le is festette volna nagy kedvvel és türelemmel, ha én tudtam volna „ülni” nagy kedvvel és türelemmel. De kárpótolta magát. Fogott Törtelen egy öreg gulyást, beédesgette műtermébe, megtanította „ülni” s lefestette én helyettem. És az én számomra. Ez az én képem. Azt gondolta a művésznő mindegy az. Öreg gulyás: öreg politikus. Mindegyik nyáját terelget. Pedig mégse mindegy. Mert az öreg gulyás nyája szót fogad, még ha bogázik is. Másként van az öreg politikusnál.

Ott gubbaszt az öreg gulyás aranyos rámbán a falon. Napsütötte fekete-barna arcán eggyel sincs több redő, mint a mennyi egy öreg gulyást megillet. Szemeiben még eleven tűz csillog, vastag bajusza még ki van kenve keményen. Kalapját már nem vágta félre, de arcát még gondosan borotválja s öreg korára még fogaiból is megtakarított annyit, a mennyi a pörköltöz szükséges.

— Hány éves kend öreg gulyás?

— Találja el kegyelmed.

— Hatvan.

— Az is voltam valamikor.

— Hetven.

— Az is voltam már régen.

— Nyolcvan.

— Tavaly nyáron találkoztam vele künt a legelen.

Tehát nyolcvanegy éves az öreg gulyás. Szép kor, szép idő, kivált ha még keményen pödörött bajusz is jár vele.

Mosolyog az öreg. Mosolyában jólelkűség s egyuttal egy kis ravaszság leskeiődik ránk. Bámulom a művészt, mikor az arc színein és vonalain élem tud állítani egy egész lelket, egy egész jellemet a maga ezer indulatával.

A hősnek, az elkeseredettnek, a dühöngőnek, a kacagónak az irigynek, a lelkesülőnek, a haldoklónak, a részegnek, a nagy indulatok emberének csak egy arca van. Az arcvonások szöveteinek egyetlen változata élénk állítja azt a jellemet a művész színeinek segítségével. De mit csinál a művész ott, a h mindennapi egyszerű lelkek egymásnak ellenmondó határozott indulatokkal kell egy arc keretében élénk állítania?

Az öreg gulyás arcán ravaszság van. Tehát lelkében is ravaszság van. Nyolcvan éves életének egész jellemében ott kell lenni a ravaszsnak. Ha ott nem volna: hol vette volna a művész?

Nem az a ravaszság, melyet Csemegi a büntető törvénybe iktatott. Mely az előtte állt, a vele beszélőt e gondolattal illeti: Mid van, a mit elcsaljak tőled? A öreg gulyás ravaszága némán szól, de így szól: Hátha nem is olyan derék legény kigyelmed, amilyennek első pillanatra látszik? Hátha én nem hiszek el mindjárt mindent, a mit kegyelmed áuit? Hát a én jól megnézem azt, a mit meg akarok látni? Hátha én nem azt látom, a mit nézek s nem azt nézem, a mit látok. Hátha n kem nem lesz jó a papézn? Bárha én nem tarom addig a zsákot, mig meg nem nézem, mi van feőntve a garatra? — Ne félj, meg nem csallak, de ne is bizd el magad, hogy engemet megcsalsz.

Ime az öreg gulyás ravaszága.

Harcban a születeessel, harcban az étellel a nyomorusággal a betegséggel, harcban az asszony és gyerek éhes gyomrával és meztelen testével, harcban nyolcvan éves korral s öregség sulyával: bizony a vén gulyás régen elpusztult volna ravaszság nélkül. Nagy erő és nagy erény van az ő ravaszságában.

Mert a ravaszság csunya dolog, ha valakit megejteni készűl, de szép dolog, ha megvédi azt, a mit a sors és a rossz emberek elakarnak ragadozni Okosság és kötelesség ilyenkor a neve.

S volt erre a vén gulyásnak alkalma a hosszú életen keresztül.

Ime, most vertek ki eléje egy nyolchetes borjut. Nem legel az istenadta Csak áll, csak feltartja a fejét, csak elbődült egyszerű-mászor, csak néz arrafelé, a hova a legrövidebb uton visszakiváncozik. Anyja tejéhez, melyet most vettek el tőle: kisebb testvéreijhez, kikkel összeszokott; az udvarbeli csatangoláshoz és a szérűskertbeli legelőhöz, mely jobban megfelelt izlésének. Az öreg gulyás első pillanatra észreveszi, hogy a borju megugrani készűl. Vagy haza fut s ő kap ki miatta, vagy elbodorog s ő ad számot róla. Minő körmönfont ravaszszággal kel a borju szándékát megelőzni s bojtát, ebet úgy állítani, hogy mire a borju érett megfontolás után elkezdene a futást, akkorra utját állják mindenfeől. Mert ha egyszerű már megindul — paripa se vágat jobban, mint ő kelme.

Pedig hát ez csak egy rugott borju volna, a ki az ő emeget p.óbára teszi. Hát még a ceglédi, abonyi, nagy-körösi v. sárban mennyi okos emberrel kell megüldölni, meg szürét, kalapát, dohányát, csizmáját, minden göncét beszerzi, tehénkéjét eladja, ujat vesz helyette, borját rávallja a mézárásra, vagy a pesti zsidóra s asszonymnak, gyerekeknek, lánynak minden vásári dolgát eligazítja?

Asszony! Hejh, az asszony régen ott porlad már a történelmi temetőben. Sirhalmát is eleg engede már az idő, fejfája is régen elkorad. de az öreg gulyás azért oda találha még eszaka is. Nagyon jól emlékszik még örökös nyugóhelyére, pedig bizony ritkán látja. Virágot se hord oda, a pázsitot se öntözgeti, midszentek napján lámpát se gyújt az örök alvó fejéhez, de öreg szive még nem korhad el egészen a benne még mindig nyílik a halványuló emlékezetnek szerény kis kakukfi virága. Ezt a virágot nagyon szerette a boldogult s ez nyílik a sirhalma körül is. Tudja jól, mert ha mikor vásárra megy: ott vezet el az ut a temető mellett s ha egyszer nem, másszor csak betekint a temetőbe. Dolga ugyan nincs ott, de mégis csak betekint, mintha nógatná valaki.

— Hát aztán jó asszony volt-e az Istenben boldogult?

— Minden vasárnap tisztát adott, gyerekeknek, házi jószágoknak gondját viselte, szomszédolni nem volt a kenyerre, az ebédet meg pontosan kihozta s mig fiatalok voltunk, el is időzött nálam egy-két óráig mindennap. Most is élne szegény, ha a Berkiné komáma s ony virrasztásánál át nem tázott volna. Kolerás idő is járt, ágyának esett, nem is kelt fel többé. Azóta is eszembe jutott egyszer-másszor, hogy

Karácsonyi vásár.

Általános feltűnést kelt. Mesés olcsó árak. 140 cm. széles angol kosztüm kelme ezelőtt frt. 2:80 most frt 1:40. Egyszínű diagonált kelme 88 kr. Halbordás kelme mtr. 79 kr. Szürke angol kelme 65 kr. mtr. Óriási árlaszállítás minden más cikkben is.

ASZTALOS JÓZSEF oég, **Kossuth-utca 4. szám.**

Az első állomás.

Irta: Simonovits Rózsi.

Délután három óra volt, mikor Ella megérkezett Keresztes-Kövesdre. Az állomásnál senki se fogadta, mert a jó rokonok csak estére várták. Ella szándékosan rendezte ezt így, egyáltalában célja volt minél több kedélyességet vegyíteni ebbe a kis vidéki kirándulásba.

Mosolyogva nézett szét a csendes kis pályaudvaron, majd elindult, hogy a kocsiállomást megkeresse. A vasuti épület hátsó felé is akadt egy ütött-kopott egylovasra, arra felugrott, miután felrúgta a bakon szenderegő kocsist és megmondta hova hajtson.

Keresztes-Kövesd hegyek közé ékelt városka és Ella, ki sohasem látott még ilyen igazi kis várost, a Pestről jövő ember leereszkedő érdeklődésével nézegetett szét a kocsiból.

Minden nagyon tetszet neki, a girbegörbe utcák, a vén hársak a gyalogjáró mentén, a zöld-zsalsu ablakok, melyek mögé élénk fantáziája mindjárt odavarázsolta egy ódivatu, homályos ebédlőt, pletykázó kávésnénikékkal, régimódi sárgultbillentyűs zongorát, melyen egy kis lány a „szűz imáját” látsza.

Sőt az ablak elé mindjárt egy szőke ifjút is odaképzelt, aki csendes éjszakán hangos muzikaszóval adhatja tudtára a kis borzónak, hogy: „csak egy kis lány van a világon”, miközben május van holdfény van, hársfaillat van és van még sok ilyen kedves dolog.

Cándolataiból egyszerre arra riadt fel, hogy a kocsi megáll egy kerttel körülvett uriház előtt és Terka néni örömteli sikoltások közt a nyakababorul.

A teraszon unokatestvére, Erzsike fogadta, sőtéték háziruhában, fehérkötösön, szőkén, ptrló és fitosorruan, mint már illik egy jóra való keresztes-kövesdi hajadonhoz. Még összecsókolódtak, Ella elégtelen konstataulta magában, hogy a stilszerűség ellen semmi panasza sem lehet.

Erzsike elinte kicsit elfogult volt, igyekezett nyelvtani szabattossággal és lehetőleg valogatott témákról beszélni, azonban, mikor uzsonna után egyedül maradtak a lány-szobában, Ella felvilágosította, hogy ilyesmire semmi szükség, mert ő ezidőszent mindenével együtt, egyetemi hallgatói méltóságát is otthonhagyta és az itt töltendő napok alatt hűségese pajtása akar lenni.

Ezzel aztán megtört a jég. Ella hamarosan megtunta, hogy estére az egész rokonság itt lesz tiszteletére, a néni a bácsik, a lányok, sőt Tibor is itt lesz, minden unokabátyák legdelcegibbiké, akibe a rokonság valamennyi nőtagja szerelmes — és nem ok nélkül, mert ugyancsak ez a Tibor az összes kövesd-keresztesi lányok, sőt lányos-mamák álmának hőse, a helybeli cigány-primások főjevedelem forrása, ki a céllövészet nemes sprotját kávéházi tükrök és pezsgős poharak segítségével gyakorolja.

Mindezt a dívány sarkában ülve, hihetetlenül gyorsan pergő nyelvel és korántsem ily rövid kivonatban mesélte el Erzsike, miközben nagy érdeklődéssel nézegette unokatestvérét, ki a tükör előtt állva, haját igazgatta. Szép, energikus fejétől kezdve egész a kesken cipője sarkáig végigmustrálta és nem talált rajta semmi kifogásolni valót. Sőt bevallotta, hogy Ella nagyon szép lány, minél tovább nézik, annál jobban tetszik az embernek.

Ugyanekkor állapította meg Ella is a tükörből, hogy kis rokona gyorsan pergő nyelvével és fitos orrocskájával együtt is nagyon kedves sőt határozottan enivaló kis teremtes kivel ő pompásan el fog mulatni. Hirte en odaperdült mellé a díványra és átölelte.

„Drágám, mondta Erzsike boldogan, nem is képzeled, mennyire örülök hogy ilyen kedves vagy. Az igazat megvallva, eleinte kicsit félttem téled. Tudod a feminista nőkről már sokat hallottam és úgy képzelem, hogy ezek

borzasztó teremtesek lehetnek, akik mindég tudományos dolgokról beszélnek, a férfiaknak esküdt ellenségei és a magamfajta tudatlan kis nőket végtelenül megvetik. Félttem, hogy veled nem fogok tudni egy szót sem beszélni, hogy kinevetsz... szóval, hogy olyan... izé leszel. De már látom, hogy nem vagy olyan.”

„Nem, mondta Ella derűsen, én csakugyan nem vagyok olyan izé. Én éppen olyan közönséges halandó-lény vagyok mint te, sőt ha tudni akarod, egyáltalában nem is vagyok hive a fenimizmusnak és a férfigyűlöletet egyáltalában nem vettem fel a programomba, sőt a férjhezmenést ma is a legszebb pályának tartom ránc nézve, amiben úgy hiszem elvtársak vagyunk.”

Végül, hogy egy őszinte vallomást tegyek, hát igazán kíváncsi vagyok már erre a mi korhely unokabátyánkra, aki úgy látszik Keresztes-Kövesd és vidéke összes női szíveit a zsebében hordja.”

Erzsike elpirult, ami által önkéntelenül elárulta, hogy a fentemlített gyűjteményben ő is érdekelve van egy példány erejéig.

Mert, folytatta Elza, az ilyen mulatni szerető, cigány homlokára bankót ragasztó vidéki zsentrik, aki jókedvében végigmuzsikáltatja magát az utcán és akiért asszonyok lányok bolondulnak, mondom, ezt a kiveszében lévő férfitípust, még eddig csak könyvekből ismerem és épp ezért, mindég szerettem volna egygel szemtől szembe találkozni. Noha, az igazat bevallva efajta hőstettekben semmi férfias virtust nem látok és a magam részéről egész másképp képzelem a férfiideált.”

Erzsike tiszteletteljes csodálattal nézett Ellára.

„Voltál te már szerelmes?” kérdezte minden átmenet nélkül, de annyi őszinte érdeklődéssel, hogy Ella nem tagadhatta meg tőle a feleletet.

„Hogyne”, monda jókedvűen.

„Hányszor?”

„Hogy hányszor? Ellát kezdte mulattatni ez a kérdezősködés. Nagyon sokszor. Átlag minden kéthétben másba. Legutóbb egy portréba voltam szerelmes, melyet a tárlaton láttam, de voltak realisabb természetű szerelmeim is. Így pl. egyszer egy filharmónikus koncerten megtetszett nekem egy hegedűművész és azontul két hétig mindég rá gondoltam, mikor egyáltalában időm volt a gondolkodásra, pl. délután négytől ötig, mikor lámpát még nem gyújtanak, de már sötét van ahhoz, hogy az ember valamit csináljon. Ezalatt a két hét alatt én egy egész szerelmi idilt éltem át — gondolatban, keresztül mentem annak minden frázisán az ismerkedéstől kezdve egész a — kiábrándulásig. Mert annyit gondoltam az én művésemre, hogy utóljára már meg is untam, anélkül hogy egyszerűen többet láttam volna, vagy valaha egy szót beszéltem volna vele. És rájöttem, hogy a tulerős fantáziái kitűnő óvszer szerencsétlen szerelmem ellen. Értesz Erzsike?”

„Nem. Egy árva szót sem értek az egészből, de nagyon érdekes, folytasd.”

Ella felkacagott. Nem fiacskám, én már csak hasonló esetekről tudnék beszámolni. Most rajtad a sor.”

Erzsike zavartan hallgatott. Ő is volt már szerelmes, négyszer ötször, sőt talán hatszor is, de ezek szerény hétköznapi esetek voltak, melyek egytől egyig sóhajttással kezdődtek és csókkal végződtek, hát ugytalálta, hogy ezekről nincs mit beszélni.

Éppen ezért, egy mesteri fordulattal kijelentette, hogy jó lenne az öltözéshez látni, mert a vendégek nemsokára itt lesznek.

Este aztán mikor a nagy ebédlőben együtt volt a társaság, Ellát nagy csalódás érte. Ő nagyonis el volt rá készülve, hogy a sokat emlegetett Tibor képében egy hódító megjelenésű, gögös és elbizakodott magyart fog megismerni és ehhez képest meghatározta, hogy ellenséges álláspontot foglal el vele szemben. Ehelyett azonban egy egyszerű, becsületes képű fiu állt előtte, aki látható elragadtatással felejtette rajta a szeméit. Pár perc múlva Ella tisztában volt a helyzettel.

Ez volna az a nagystilű korhely, az a veszedelmes nőhódító, gondolta kicsinylő

az abonyi orvosnak mégis megkellet volna mutatni, de olyan gyorsan elgyalázta a betegség, hogy nem lehetett kocsira tenni. Így volt biz az! Nyugodjék békével!

— De kegyelmed más menyecskét is meg-meg nézett hamis szemmel?

Az öreg gulyás komoly képet mutat erre a híbabaváló beszédre. Nem is felel rá semmit. Az asszony halála után soha sem jutott ilyesmi az eszébe. A mi pedig valamikor volt, az meg már nagyon régen volt. Még bojtárgyerek korában volt, mikor a kocseri Jenei Vicát megkedvelte. Szemre való lány volt, csakhogy nagyon pajkos lány volt. Nem ijedt meg a csintalanságtól, maga is csintalan jókedvű volt. El is vette volna, ha az lsten ugy rendelte volna. De egyszer az abonyi vásáron két forintot sali kendőt vásárolt. Idres-bodros széle csak ugy röpködött a karcsu derekán. Nyolc forint volt, a bojtárnak esztendei bére, mit csináljon ő sali kendős lánnyal? Beszéltek is utóbb a szép Vicáról Kara-Jenőbe, ahova feleségül vitték. De az öreg gulyás azóta se látta, nem volt arra járója se neki, se a gulyának.

Pedig hát akkor még volt a gulyának elég mezeje.

Törtéltől Abony alá lehetett hajtani. De ez még semmi. A Gerje folyásán három egész nap lehetett terelegeni a gulyát, arra napnyugat felé. Híre se volt a tilosnak. A nagykőrösiek pedig a város alul Tetétlenül engedhették a juhot, ökröt, csikót legeini. Nem olyan világ akkor, mint most. Most a tinó ha bogárzik, se futhatja ki magát. Sánckoba, garádba, tilosba ütközik azonnal. Nem is hiszem, hogy nem én vagyok a vidéken az utolsó gulyás. Hiszen csak lesz még marha azután is, de gulyás már nem lesz többé utánam.

— Hát ehhez a füstött képhez mit szólna kegyelmed?

Nem tudom mire vélni a dolgot. A mi jó kisasszonyunk aligha csuffá nem akar engem tenni. Pedig akár képre nézek, akár tükörbe nézek, mindegy az. Azt mondta, üljek le előtte, majd ő engem lefűst. Gondoltam magamban: engem ugyan nem. De szépen is beszélt, rám is parancsolt. egy-egy pohár bor is járta: no hát lsten neki. Valami kenőcsöket addig kevergetett ide-oda, míg utóbb magamat láttam a táblán. El nem tudtam gondolni, miért tölti az idejét ilyen híbabaválósággal. Hiszen a kertbe sétálhatna, kávé is ihatnék ezalatt. Csak azt röstelem, hogy a kopott kalapomban fűstött le. Pedig van énnekem jobb kalapom is.

— De kiállítják ám a kegyelmed képét Budapesten az urak előtt!

— Hallom! De hiszen én meg nem nézem. Még rám találna ismerni valaki!

Műtét.

Irta: Balla Miklós.

*A szenvedők pompázó szállójának
Feldult lélekkel járom csarnokát,
Míg kis leányom csengő kacagással
Dalol, futkos a folyosókon át.*

*Engem lenyűgöz a szörnyű valóság
S nem sejtí az ő pici szíve még
Hogy idehoztuk kétség és remény közt
Íó édesanyját, kettőnk mindenét...*

*Most van a műtét. Alszik és nem érez
S a rideg terem párnás asztalán
Az orvos véres, irgalmas kezében
Még szerepeket is álmodik talán...*

*Oh de én érzek!... Átérezem helyette
A fájdalom vergődő lelkemen
Amíg ő alszik, én ébren virasztok
S poklok kinjának kinját szenvedem...*

— Így akarom! Így legyen mindig:
Ők álmodják át életünk sorát
Vigan, kacagva, játszva! És helyettük
Minden fájdalmat én szenvedjek át!...

mosollyal. Hiszen ez közönséges, jóra való fiú, akit eddig rosszul kezeltek és azért gyakran kirugott a hámból, de akiből okos feleség, akár kezes bárányt is nevelhet.

Ez a felfedezés valami szelid és jóakaró lenézéssel telt hangulatba ringatta. S míg az asztal körül vigan folyt a szó és Anti bácsi százéves anekdotákkal keltett óriási derűtséget, Ella megállapította, hogy egy ilyen elmaradt kis fészek a maga szokásaival, erkölcsiével és tipikus alakjaival együtt legfeljebb arra jó már, hogy modellül szolgáljon egy-egy művésznek, aki szereti a zsanerképeket.

Azonban, mire e fölünyes hangulat tetőpontjára jutott, kezdte észrevenni, hogy tulajdonképpen egész jól találja magát. A megszkott, szellemileg túlfűtött társalgások után, szinte jólesett neki az asztalkörül folyó közvetlen egyszerű beszélgetés, mint ahogy jól esik nehéz asszurban után egy kis könnyű, savanyu vinkó.

Félóra mulva már ő is megmosolyogta az Anti bácsi anekdotáit és azon vette magát észre, hogy élénk diskurzusba van merülve Tiborral, a szomszédjával, ki a lányok nagy keserűségére örült módon udvarolt neki. Ella nem állhatta meg, hogy a feléjük röpitett oldalpillantásokra egy trefás célzást ne tegyen.

„Maga nem is veszi észre, mondta, hogy míg mi olyan fényesen mulatunk, az alatt egy féltucat leányszív reménysege hull a porba. Ez a kegyetlenség úgy látszik, együtt jár a csapodár-teremtéssel.”

Tibor jókedvűen, csillogó tekintettel nézett a leányra.

„Tudja, ez a csapodárság nálam csak ideglenes valami volt. A hevesvérű paripa is mindenkit ledob a hátáról, míg olyanra nem akad, aki megfékezi. De ennek aztán teljesen és örökre megadja magát.”

Ella elpirult. Zavartan és valami boldog csodálkozással tekintett fel Tiborra.

Nézzék csak, ez a fiú nem is olyan kiállhatatlan, mint amilyennek képzelte. És ha intelligencia vagy szellem dolgában nem is állja ki a versenyt pesti barátával, azért ostobának éppenséggel nem lehet mondani. Ez a hasonlat például egész eredeti. Egy kicsit nyers ugyan, de találó... Igaz, Ella úgy érezte, hogy találó és maga sem tudta mért, de jól esett neki ez a tudat.

Éjfél rég elmúlt, mire a vendégek szétoszlottak. Ella kiírult arccal és egy kissé kábult fővel kereste fel magányos kis szobáját. Arra világosan emlékezett, hogy Tibor szerelmet vallott neki, sőt kezét is megkérte és kedvezőtlen válasz esetén föbelövése célozgatott, de az est további részleteiből csak egy csomó új, idegenszerű impresszió maradt még a számára, melyek közé valami határozatlan nyugtalanság, sőt elégedetlenség vegyült. Ez az utóbbi érzések azonban még nagyon homályosak és Ella különben is jónak látta ezuttal reflexiók nélkül átadni magát annak a kellemes érzésnek, mely fogva tartja. Lefeküdt hát és csakhamar elaludt.

Mikor felébredt, szürke hajnali világosság derengett a szobában, mely mellett kicsit megsápadt a tegnapi est színes benyomásai és bátrabban ütötte fel a fejét az a nyugtalanító érzés, melynek előhírnökét már tegnap érezte.

Felkönyökölt az ágyban és gondolkodni kezdett. Sajátságos módon, mintha valami magaslaton állt volna, végig pillantott egész életén és látta, amint könnyelműen mellékutakra készült, letérni arról az ösvényről, melyen elindult emelt fővel és céltudatosan.

Végignézett ezen a mellékuton és visszadöbrent. Lehetsége-e, hogy tegnap már szinte beleegyezést adta, hogy elinduljon ezen az uton és örökre lemondjon a nagystilű életéről, melyet célul tűzött maga elé? Mi lenne, ha beleegyezne? Ha felesége lenne egy embernek, kihez nem kölcsönös megértés, hanem pillanatnyi illúziók fűzik? Falusi földbirto-kosné lenne, aki egyszer egy évben rándul föl Pestre, másnap hírlapokat olvas és télen át, mint rendes tag működik a keresztes-kövesdi pletykakompániában. Idővel már elégedetlenség se háborgatná, szép lassan, észrevétlenül hozzáidomulna, hozzázúrkálna környezetéhez.

Hirtelen eihatózással kiugrott az ágyból és az öltözéshez látott.

„A mama haragudni fog ugyan, gondolta és a néniék örökre kiátkoznak a rokoni kötelekből, de ennek meg kell lenni, mert úgy látszik nem jót tesz nekem az itteni levegő és a maradás könnyen végzetessé válhat rámnézve.”

Ezekután asztalhoz ült és következő levelet írta:

„Kedves Tibor! Ma reggel hat óra husz perckor elutazom innen és azt hiszem, eme lépésben megtalálja tegnapi kérdésére a feleletet.

... Én velem különös dolog történt. Elindultam egy cél felé és utközben majdnem lemaradtam egy állomásnál, a legelsőnél, mely utamba akadt. Ez az első állomás, örökre emlékezetes marad előttem és bevalom, sajnálom itthagyni így rohanva — bucsu nélkül, de látja, tovább kell sietnem, egy másik állomás, életem tulajdonképeni célja felé.

Ne haragudjék rám, kedves Tibor és legyen szives egy képeslapon minél előbb megerősíteni ama véleményemben, hogy ma már csak legkritikább esetekben halnak bele az emberek.

Nagyon szívélyesen üdvözlö:

ELLA.

Borítékba tette a levelet, megcimezte aztán a lapot, keztyűt véve kiosant a házból.

Az utca csendes volt még, a kisváros lezuhott zsalugáterek mögött aludta a maga egyszerű álmait és Ella a levelet bedobva, kicsit szomorúan ballagott az állomás felé.

Mire kiért, ez a szomorúság határozott szívjárássá nőtte ki magát. Homályos kételyek támadtak a szívében és úgy érezte, hogy ha életének apró, bájos kis megállóról így tovább, legszebb emlékeitől fosztja meg a fiatal-ságát...

Egyszerre beszélgetést hallott. Háta mögött, a kerítéshez támaszkodva két öreges ur nézte a ködből kibontakozó hegyeket.

„Milyen kedves vidék ez, mondta az egyik. Szeretnék egy kis sétát tenni a környéken.”

„Nem tanácsos, jegyezte meg a másik, mert ha lekésünk, holnap délig nincs összeköttetés, addig pedig halálra unná magát az ember. Csak tíz percig áll a vonat.”

Csak tíz percig... Ha az ember szét akar nézni, könnyen lekésheti utja valódi célját és a pár percnyi gyönyörködés élvezetét, hosszú unalmas várakozással fizeti meg.

Hát minek ez? Nem jobb-e tovább menni most mindjárt, amikor kicsit rosszul esik ugyan a válás, de legalább egy szép emléket visz magával az ember. Nem jobb-e félbehagyni valamit, amiről tudjuk, hogy a tovább-szűrés által, lapossá, unottá válik?

A kalauz csengetett a beszálláshoz. Ella, hirtelen, lopva, hálás pillantást vetett a beszélő öreg ur felé, aztán könnyed, határozott mozdulattal felugrott a vonatra.

A mi öreg fánk.

Írta: Vértessy Ida.

Udvarunkban egy fén fa állott,
Egre nyult lombos sátor.
Felette sok év tova szállott,
Óreg törzsének még sem ártott,
Kifakadt virágtábor.

Ha fergeteg jött s összetörte,
Agán a lombot levelet,
Nem panaszlott, csak türte-türte,
A mély sebeket ujjal fődte,
Ha jött az áldott kikelet.

Nagy árnyas lombos sátorában,
Hol árnya enyhén ránk borult,
De sokat ültünk haloványan,
Nehéz időkben, buban grászban
Felettünk is ha elborult.

Mintha mutatta volna ága,
Hogy kell kiforni a sebet.
Mint fiát védő madár szárnya,
Borult ránk lombos koronája,
Mídon a miénk leesett.

Most nagy vihar jött dúló vésszel,
A törzsek szívében átrohant,
Mint vén harcos kit golyó ért el,
Halálos fájó mély sebével,
A porba végig úgy zuhant.

Pusztán maradtunk jó öreg fánk
Fejfádként áll a csonka törzs.
Tavasz hiába jó el hozzánk,
Virággal többé nem borulaz ránk
Új életre már soh' sem költ.

Mégis látva a pusztá helyet,
Hol egykor annyi rügy fakadt
Kértem, vajon e romok felett
Egy kisdud mag mint földre ejtett
Nem bont-e lassan szárnyakat?

Hogyan lettem én detektív?

Írta: Fröhlich János.

Hat esztendővel azelőtt történt, hogy egy budapesti nagy napilap rendőri rovat-vezetője meginterjúvolt. Azt kérdezte, hogy melyik esetem volt az, amely detektívi működésem alatt a legeslegérdekesebb volt.

— Hogy tetszik ezt érteni? — kérdeztem az újságrótól.

— Azt az esetet szeretném hallani, amely

önben az érdeklődést legjobban felcsigázta és olyan nyomozási menetet, mely önben az ambíciózus törekvést a végletekig fokozta.

— Ilyen eset praxisom alatt nagyon sok

volt s nagy féjtörést okozna kiválasztani azt, amelyet ön kíván. S ha el is mondhatnék önnek egyet, ezt talán sablonosnak találná ön. Azonban van egy esetem, amely bizonyára érdekes lesz. Ha tetszik, elmondom önnek, hogy miképpen lettem detektív. Illetve, mi adta azt az elhatározást, hogy a detektívi pályára szánjam magam.

Magam csak az elemiből vittem ki, de azért élénken emlékszem ami házunk legnagyobb bánatára. Elvesztett az Ilonka. Az én három éves kis hugom, aki olyan szép volt, Murilló angyala.

Soha oly kinos, könnyekbe fult éjszakát. Elhatároztam, hogy megvigasztalom az édes anyámat.

S csakugyan hugomat én találtam meg, elhagyatva, a szülővárosunk sáncárcái közt. Füléből kilopták a függőt.

Már ez eset után elneveztek kis detektívnek.

Három nappal Ilonka elveszése után két kéményseprő ballagot be az udvarunkra. A létrákat lennhagyták s anyámtól elkérték a padláskulcsot. Mint aféle kíváncsi gyerek, felballagtam utánok, hogy megnézzem, miképpen megy végbe a kéménytisztítás.

A kéményseprők hangos beszélgetés közben láttak munkához és fültanuja voltam a következő diskurzusnak.

— Te, mit csinál az Éva?
— Szolgál, jó helye van.
— Hol szolgál?
— Egy pénzügyi titkárnál.
— Te, tudod mit hallottam?
— Nos?
— Azt hallottam, hogy Éva kártartott téged, mikor munka nélkül voltál.

— Az nem igaz.
— Ugyan, mit tagadod. Van abban szégyelni való? Hiszen nekem is volt már szeretőm, nem is egy, nem is kettő. Volt egy szakácsnőm, aki egyszer harminc forintot is adott kölcsön, mikor facér voltam. Visszaadtam a pénzt neki természetesen. Aztán, ha egy párszor megvacsoráztattam, nem következik abból, hogy kártartott.

— Szó sincs róla.
— Mit tagadtad hát az előbb, hogy Éva nem segített. Ugyan kinek kell az olyan szerető, aki csak addig hű az emberhez, amíg pénze van s mihelyt bajba kerül a faképnél hagyja? Nincs igazam?

— Persze. Én se tagadom, hogy nem segített volna. Az ősszel egyszer négy forintot kaptam tőle, pedig akkor ő is hely nélkül volt.

Gyermeknek korántsem válik dicséretére, ha ilyen párbeszédet sikerül ellesniök, nekem azonban csak hasznomra vált.

Engem tudniillik érdekelt a diskurzus, mert az apámnak legkedvesebb barátja éppen a pénzügyi titkár volt és mintha emlékeztem volna arra, hogy cselédjüket Évának hívják. Meg is kérdeztem az anyámat, aki bizonyította, hogy tényleg az a neve. Faggatott, hogy miért kérdezem ezt, mire megjegyeztem, hogy a kéményseprők éppen róla beszélgettek. Az anyámról intett, hogy a másik beszélgetését nem illik halgatni. (Hej! Pedig mennyi beszélgetést kihallgattam már azóta. T. i. detektív munkódszem alatt.)

Márciusban, egy vasárnap délelőtt ez az Éva eljött hozzánk és kérte az anyámat, hogy délután látogasson el a titkárnéhoz.

A cseléd édes anyámmal beszélgetett s én ezalatt a kis nővéremmel kinn játszottam az udvaron. Amint a cselédleány a kapu felé igyekezett, felénk tekintett és akkor láttam, hogy egy pillanatig megáll, mintha megütközne nekünk valamin, aztán sietve onnan ki a kapun.

Délután az anyámmal együtt elmentünk a titkárek lakására. Hat óra tájban pedig, mikor az apám is eljött oda, a titkárné elküldte Évát hozzánk a kis Ilonkákért, hogy hozza el. Azt akarta ugyanis, hogy az egész család együtt legyen. Különbön is nagyon szerette a kis nővéremet, mert e házaspár gyermektelen volt. A leány el is ment s kis vártatva Petra nével és Ilonkával együtt visszatért.

Petra néni nevetve jelentette, hogy a kis lány, mikor a cseléd el akarta vezetni, el kezdett sírni és a világot sem engedte volna magát elvezettetni, tehát neki is vele kellett jönni.

Petra néni nevetett, mikor ezt elmondta, s a titkár megjegyezte, hogy a gyermekek nem mindenképp kegyelmek, mert sokaktól idegenkednek.

— De Ilonka senkitől sem szokott félni, sőt a legbátorságosabban vonzódik mindenkihez. Jegyezte meg az anyám.

Mindenki tekintete Évára esett, aki zavarodottan, kipirult arccal sietett ki a szobából. Igen jól mulattunk azon, hogy hűgom Éva k zéből semmit sem akart elfogadni.

Akkor este igen érdekes dolgot tapasztaltam. Az apám hazaküldött valamit s amint a titkárekhoz visszatértem és benyitottam lassan a konyhába, láttam, hogy Éva a szobába nyúló ajtóhoz teszi a fülét és úgy hallgatózik.

Amint észrevettem engem, gyorsan félreugrott. Benyitottam a szobába, ahol csakhamar rájöttem, hogy a beszélgetés éppen Ilonkáról folyt.

A következőhét vasárnap délutánján ismét ellátogattunk anyámmal a titkárhoz. Évának kimenője volt délután és én kis nővéremmel a konyhában játszadoztam. Jáékközben az ablak párkányán egy szép skatulyát pillantottam meg, amely Éváé volt.

Nagyon érdekelt a doboz tartalma s csakhamar felnyitottam a fedelét. Egy fésű volt felül s alatta sok levél és levelezőlap. Négy képeskártya kéményseprőt ábrázolt. Amint sorra kiszdegettem a leveleket, két zálogcédulát találtam köztük. Az egyik egy pár fülbevalóról szólt, a másik pedig egy gyűrűről.

A fülbevalóról szóló cédula módfelett felébresztette bennem a kíváncsiságot s mindjárt a nővérkém elvesztett függőjére gondoltam. És ekkor meglehetősen vakmerőség volt tőlem, hogy a zálogcédulát zsebre tettem, de nem szóltam róla senkinek egy szót sem.

A titkárektől hazamentünk s éjszaka nagy tetre határoztam el magam. Volt egy hetven-nyolcvan koronáról szóló takarékbetét könyvecském s eltökéltem magam, hogy kivesszek ebből husz koronát, mert a cédula kilenc forintról szól, hogy kifogom váltani a függőt, mintha a kis nővéremé.

— Ugy is tettem. Másnap délelőtt azon ürügy alatt, hogy egy pajtásomhoz megyek, végrehajtottam a tervet. A bankból kivettem a tíz forintot és a zálogházban kiváltottam a fülbevalót. Reszketett a kezem, mikor átvettem a zálogháztulajdonostól.

A függőben felismertem az eltűnt ékszer. Szívdo bogva siettem haza és odaadtam az anyámnak, aki szörnyűképen elképedt. S mikor elmeséltem a cédula történetét, szinte megjéjdt.

— Hogymertél ilyesmit cselekedni. — Hátha az Éva fülbevalója is ép olyan, mint az Ilonkáké volt?

Petra néni kezébe vette és megjegyezte: — De bizony az Ilonka fülbevalója az. Hiszen meglátszik rajta a horpadás, mikor egyszer kiesett az Ilonka füléből és a nagyságos asszony rálépett. Meglátszik rajta a horpadás.

Csakugyan, az egyik fülbevaló meg volt egy kicsit görbülve.

El lehet képzelni, hogy milyen nagyot nőttem egyszerre. Most már büszke voltam a „Kis Detektív” címre. A nyomozás további fonalát az apám vette a kezébe és most már ő követelte tőlem, hogy mondjak el mindent, amit Éváról tudok.

Elmondtam mindent, mindent, még a kéményseprők beszélgetését is. Az apám megtudakolta az egyik kéményseprő tartózkodási helyét az általam adott személyleírás alapján s megkérte a rendőrkapitányt, hogy citálja be azt az embert és kérdezze meg tőle, hogy mikor kapott pénzt Évától.

A kéményseprő megjelent a rendőrségen s a faggatásra előadta, hogy a múlt év szeptemberében, mikor Éva helynékül volt s ő is meg volt szorulva, négy forintot kapott Évától.

E vallomás alapján kihallgatták Évát is, aki eddig a legkonokobbul tagadott és bevallotta, hogy egy Tóth Anna nevű barátnéjával együtt követte el a fülbevalólopást.

Tóth Annát rögtön becitálták, mert apám mindjárt kijelentette, hogy ez a lány már szolgált nálunk s Ilonkát ismerie.

Szembesítették őket és ekkor kivalótták, hogy a kérdéses szeptemberi napon éppen a mi házuk felé mentek, a kapun kiszaladó kislányt megállították, elcsalták Nagy Imréné nevű özvegyasszonyhoz és ott kivették a füléből a függőt. Ilonka nálunk volt azon az éjszakán és reggel kivitték az aradi sáncok közé.

A fülbevalót elzalogosították s ebből a pénzből adott Éva négy forintot a kéményseprőnek.

A vallatások során az is kiderült, hogy Nagy Imrénének és a cselédeknek egyéb bűneik is vannak. Kísült, hogy több ilyenfajta ékszerlopást is elkövettek a helynékül cseléd-lányok s a felbujtójuk és orgazdájuk éppen Nagy Imréné volt.

A rendőrségen engem is kihallgattak s úgy itt, mint később a törvényszéki tárgyaláson a közbámulat tárgya voltam.

Ime, ez az az eset, amely arra ösztökölt engem, hogy a titkosrendőri pályára szánjam magam. Így lettem én detektív — tizenöt évvel a történet után — s még most is szívesen gondolok vissza a kis Ilonka eltűnésére és a fülbevaló történetére. A kis Ilonkából asszony lett azóta, de a fülbevalót még mindig hordja.

A fájdalomtól . . .

Irta: Szabolcska Mihály.

A fájdalomtól sohse lesz dal.
Vagy csak idővel, mikor enyhül
Ha igaz, nagy bánatom van:
Könyv fakad, nem dal a szivemből.

Ne féltsd a költőt a haláltól,
Akárhogy zokog énekében . . .
Ha dal fakad már bánatából,
Tulvan minden nagyobb veszélyen!

Én, mint színigazgató.

Feltettem magamban, hogy a színigazgatói pályára lépek. Nagyon tévednek azok, akik azt hiszik, hogy ez csak jó meleg pénzeket jelent. Hatalmat, még pedig szédületes nagy hatalmat is kérem! Mert csak én tehetem majd azt meg, hogy úgy játszak a színházi bizottsággal, mint az a bizonyos macska szokott az egérrel. Nekem nem fűtenek ám be, mégha úgy vacog a foga mindenkinék a nézőtérén, mint Pearynak az északi sarkon.

Nagyszerű, hogy még velem a városi tanács is fog rendelkezni? Hogy én végrehajtsam az ukázait? Szépen sietek . . . Mi leszök én? Nem színigazgató leszek én? És nem „mindenkire füttyölök én”?

Mert híri-lári, lárom,
Spórolni mindenáron . . .

Ez lesz jelszavam és ha csak ez kell, hát bebizonyíthatom, hogy alapos hejyszíni tanulmányokkal rendelkezem. Hogy ismerem-e színigazgatás csinjabinját? Tessék meggyőződni róla! Én nem csinállok titkot a terveimből.

Elmegyek, elmegyek én messzire . . . Nagybajomra, Kisbügsdre, Pocsolya-pislotra és szerződtettek naivát, komikát, heroinát. A kardalok-női állásokra pedig pályázatot hirdetek a kasztrók körében . . . Majd én fizetni fogok? Hiszen azok — értsék meg — ingyen jönnek hozzám s csak annyi baj legyen, hogy semmit sem tudnak. Aki gázi nélkül is megél, az én előttem a vadódi művész.

Szóval a társulat kész. Oda se neki, hogy egy-két, öt-hat szerepkör nincs betöltve. Gyerünk tovább! Folytassuk, azaz hogy kezdjük meg az előadást. Igen, de még darabok is kellenek. Ez fájdalmas, letsgadhatatlanul így van. Ennek a fogás kérdésnek praktikus megoldását már valóban történeti hűséggel adom.

Szin: Az ügynökég irodája. A főnök aláza-zatos, mely hajlandósággal fogad.

En: (Roppant elokelben) Szervusz, szervusz! Van valami raktaron?

Főnök: Oh igen. Parancsol Isent, új Shakespeare-fordításokat, vagy talán Lehar.

En: Kár, kár, kár . . . Kár az időért kedves mester. Kérek csak — ütért.

Főnök: Véletlenül van most ilyen árban is. Melegen ajánlhatom a Szerelmes asszonyokat csákö és kalapban vagy ezek nélkül és a Bartram Róbert című szenzációs öt felvonásos tragédiát . . .

En: Öt felvonás? Várjon csak, az anyy-mint négy félóra . . .

Főnök: Igen. Pont két óra alatt süritett kivonatban lemegy az egész.

En: Pardon kérem. Az anyy-mint négy félóra. Én még csak a — szüneteket számítottam . . . De nem baj. Küldje el ezt a kettőt — utánvéttel. Ha valami ugynevezett „irodaimi” is lesz, de csak — antiquarica, a fővárosi premier után egy-két évre, hát írjon mester, de portómentesen . . . Szervusz, szervusz! (Gavallérosan el.)

Főnök: (a segédhez) Azonnal csomagolja azt a két hűlyeséget, hogy ne rontsák itt tovább a levegőt. Aztán a szerencsétlen szanatórium nyugalomra érdemes szerzőket értesítse, hogy akadt egy vállalkozó szellem, akinek van bátorsága előadni ezeket a szemenszedet sületlenségeket és kérjen ezért az üzletért a 100—100 korona külön proviziót. Végre! Ezek voltak legfényesebb kereskedői sikereim, mert egyik sem kellett eddig a kutyának sem. Még valamit Pintyőke ur! Ne feledje el, ha majd megjön a pénz, küldjön abból — részvétáviratot a debreceni közönségnek.

Es most okoskodjanak, hogy miket is viszek én haza drága Debrecenbe?

Előre jelzem, hogy aki csak a Szerelmes asszonyokat csákö és kalapban és a Bartram Róbertet tipeli — provokálom. A kommunikékből majd meggyőződhetnek, hogy mennyire családítak. Mert „megvettem” a

„Violetta Verát”, a „Módos Masamód”, a „Négy feleséget” stb., stb.

Elárulhattam, hogy ezek nálam ugyan soha vagy csak a jövő században látnak napvilágot. De ez mindegy. Valamint az is, hogy egyik lapban a következő apróhirdetés fog megjelenni:

Elveszett a Violetta Vera, a Módos Masamód és a Négy feleség című színdarabok szövegkönyve. Becsületes megtaláló a jutalom foghalványzó reménye nélkül, de egy pár csattanós nyakleves biztos kilitásával beszolgáltathatja a színházi irodába.

De elég a programomból, a többi meg-
lepetésnek tartogatom. Joggal hiszem, el is várhatom ezek után azt, hogy a legközelebbi direktor választásnál nekem lesznek a legbiztosabb esélyeim. Hogy még a legfontosabbat el ne feleddem: Zokogásról gondoskodva lesz. Debrecen egy könyv-
zivatara lehet elkészülve. Igaz, a titkárom Sirmay ur lesz, a helyettesem pedig Friczy Franczy, baj-
kuthi felelős főszakfényző. (Szt.)

Megnyílt a Karácsonyi kiállítás

Debrecen, Simonffy-u. 1. Bérház.

Játékszerek mesés olcsó árakban, nagyválasztékban alkalmi ajándéktárgyak

a Fővárosi Bazárban.

1937

Nagy Lajos hirdetési Irodájából
Csapó utca 13.

Egy mesés házvétel!
Csoda!

Eladó ház a Csapókerthben!
Ára 2500 forint!

A megvételhez ezer forint készpénz elégséges! Uraim! Ne sajnálják a fáradságot és tekintsék meg e házat! Igazán ajándék annyi pénzért! Szerényebb igényű kishivatalnokok!

Van pedig ezen szép kis ujház a Csapókerthben, a harmadikjárásban, Apponyi-utca 47 szám alatt. Tulajdonosa Tőkési János ur és neje.

Nagyon jó lenne e ház szerényebb igényű kisebb hivatalnok családnak is, mert óriási nagy telke van, tarthatnának sertéseket és baromfiakat, nyáron felséges levegő és február elsején már meg is indul a villanyosvasut egész a Vilmos huszár lakatanyáig, illetve a Csapókerthig. No meg aztán a saját házában lakhatna az illető, ami pedig megfizethetetlen kényelem, mert nem lenne kitéve az örökös házbéremeléseknek, költözködéseknek és a háziurak okatlan szekaturáinak.

1911
Az épület teljesen új, elsőrendű cserétlábol van felépítve és cseréppel fedve. Magában foglal egy szobát, konyhát, spájt és verandát. Van továbbá fűkamara, sertésól, sütőkemence, jóvizű szivattyus kut, szálló és gyümölcsös.

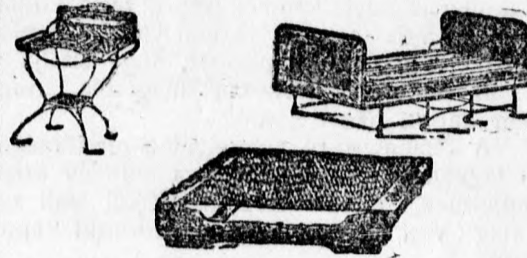
FÁBIÁN LÁSZLO
kocsigyártó

Debrecen, Hatvan-utca 22.

Raktáron tart mindennemű saját gyártmányú ur-, hintó- és hajtó-kocsikat, Régi kocsikat becserél. 1824
Megrendeléseket gyorsan és legpontosabban eszközöl.
Javításokat elfogad.

Vasbutor

és sodrony ágybetét készítő
Neumann J. Debrecen,
Péterfia-u. 19

Készítik a legkényesebb ízlést is kielégítő és a legegyszerűbb vasbutort és sodrony ágybetétet. Mindennemű javítást elvállalok. 1682

Kipróbált megbízható
Zseb, inga, fali
és
ébresztőórákat
legszébb
ékszereket
karácsonyra

jótállással legcélszerűbben
Kurián Gyula

elősmert jóhírnévű 1793
műórásnál szerezzük be.
Debrecen, Piac-u. 42. sz.
Ahol javítások is a legjobban és legolcsóbban, jótállással készülnek

Legjobb és legtartósabb
cipőket egyedül a 1962

Hazai cipőraktárban

Közvetlen a főposta mellett lehet a legolcsóbban beszerezni.
Saját készítmény! Saját készítmény!

ENGEL GYULA
bőr, cipészkelek, cipőfelsőrész, szerszám- és kaplafa-áruház
BUDAPEST, SZERECSÉN-UTCA 22/b.
TELEFON 97-50. TELEFON 97-50.

ÖN VÁSAROL hiteltbe és megfizeti ön uca anul, zását is rosszhiszemű adóságságnál

HA AKAR 20-30 korona bevásárlás után 2-3 koronát, évente 200-300 koronát megtakarítani.

FIZET nálam készpénz nincs a di a hitelre részölve és gondos, lelkiismeretes kiszolgálásban részesül. 1924
Kérje az új nagy képe árjegyzékét díjtalanul.
Minden nagyobb megrendeléshez, nagy előfizetési feltételekkel.

Minden nagyobb megrendeléshez, nagy előfizetési feltételekkel.

Tartozik.

Kiváló minőségű
Irodai könyveket.
Főkönyvet
Naplót
Pénztárkönyvet
Folyószámla könyvet
és mindenféle segéd
könyveket készlt:

Követel.

Antalfy Ferencz
üzleti könyvgyára
vonalozó Intézete
Debrecen,
Piac-utca 31. sz.

1828

„DENDRIN“

vízben oldható

Carbolineum gyümölcsfák permetezésére és fatörzsek meszelésére, kártékony rovarok, vértetű, paizstetű és gombák ellen. Biztos szer a fákak a nyulragás elleni védekezésére. használatát november hó közepétől egészen március hó végéig, ugynevezett téli permetezésére. 2067

Kapható Ganofszy Lajos, Kontsek Géza és Központi Drogeria Debrecen.

Nagy Lajos hirdetési Irodájából Csapó-u. 13.

Eladó egy tanya

melynek területe 30 kis hold! Közel a Haláp állomáshoz, ára mindössze 6 ezer forint! Akinek ezer forint készpénze van, az megveheti e tanyát?

Van pedig ezen tanya a Kövesdítáiban, a Halápi vasut állomástól gyalog egy óra járásnyira, az ujléai országúton kell menni. Tulajdonosa e tanyának Lajter Péter és neje, szomszédja Pataki Imre.

Van rajta tanyaépület is, egy szoba, konyha, kamara, istálló 12 darab jószágra, sertésöl 50-60 darab sertésre, jóvizű kut, és 4 éves ültetésű, mintegy 800 négyszögöl termő szálló. — A tulajdonosok ott laknak. 1910

Női Confectiót December 31-ig **Meglepő olcsón lehet vásárolni**

RÓZSA LAJOS-nál Piac-u. 34.
a főposta mellett.

Leányka köpeny 4.— Női utcai Bunda 20.— Caracül Plus kabát 10.—
Női auto sapka 2.— Elegáns kalap 5.— Téli keztyű 25 krajcár.

Debreczeni Kereskedelmi Részvénytársaság
DEBRECZEN, Piac-utca 49. sz.

Szállítja a legolcsóbb áron az összes műszaki cikkeket, u. m.: Asbest- és gummiárak. Tömítések. Pamut-, teveször- és szinbör-szijak. Csapágyfémek. Szerszámok, fűrészek. Szivattyúk és kutak. Zsákok és ponyvák. Selyemszita-szövetek.

Malomberendezési tárgyak, Gazdasági gépek, Fa- és fémmegmunkáló gépek. Diesel-, szivógáz- és benzín motorok.

Olajmalom berendezések, Gőzgépek, Kazánok Fűrésztelepek, Téglyagyári berendezések stb. stb.

A Vacuum Oil Company Részvénytársaság

világhírű henger-, gép- és motorkenő-olajainak kizárólagos képviselősege és raktára.

Motorhajtó nyersolajok.

Villamvilágítási berendezések, Ivlámpák, szén-szálas és Wolfram izzólámpák, Szigetelő szallagok stb. stb.

Hazai elsőrendű egereschi és pilisvörösvári, ugyszintén porosz és sziléziai szenek, kocsz. 1742

Mindennemű berendezésre vagy kibővítésre vonatkozó felvilágosítással műszaki osztályunk költségmentesen készséggel szolgál.

NŐI KALAPOK. Tulhalmozott raktár miatt legmagasabb igényeknek is megfelelő modern női kalapok mélyen leszállított árban adatnak el. Gyászkalapokból állandóan nagy raktár. Kalapdiszítő, esetleg egy ügyes kézi leány azonnal felvétetik. 2028
SGKIMMER MÓRNÉ Hatvan-u. 11.

Kölcsey-utca 21 számú sarok ház, két darab szepesi földdel, esetleg külön-külön is 2093

ELADÓ.

Ertekezni lehet ugyanottan.

Bosznay J. és Tsa

Debrecen, Kossuth-utca 5.

divat- szőnyeg-áruházának **karácsonyi vására**

óriási feltűnést kelt:

Szenzáció számba mennek:

115 cm. széles Angol női ruhaszövet, különösen strapa aljakra most csak 39 kr.

115 cm. széles Kosztüm szövet, Angol izlés, világosabb árnyalatokban most csak 59 kr.

115 cm. széles Kosztüm szövet, Homespun szerű, angol izlés, sötétebb színekben, kabátos ruhákra most csak 88 kr.

115 cm. széles Kosztüm szövet, egész nehéz Angol diagonal szövésű, kabátos ruhákra ez előtt frt. 1.50 most csak frt. 1.08.

Selyem Tafft Alsószőknya, tiszta selyem, gyönyörű világos és sötét színekben most csak frt. 4.75

Az áruk minősége elsőrendű!

Minták vidékre bérmentve! 2020

Miért jó a Deutsch-féle kávé?

mert mindig friss pörkölésű, mert mindig friss darálású, mert több mint 30 féle faj van raktáron, mert a kávé kiváncsra a vevő előtt megpörkölik!

DEUTSCH-féle üzletek

Hatvan-utca 9.

1937

Piac-utca 35.

Péterfia-utca 42-44.

Egy szép adómentes ujház a Péterfia-utca szomszédságában

Agárdi-ut. 9. szám

3 rendbeli lakosztályal, vízvezeték, fürdőszoba, villanyvilágításal jóvizű kut, istálló, kocsiszin, parkirozott és kövezett udvarral, szóval minden uri kényelemmel ellátva, jutányosan

eladó

és kedvező fizetési feltételekkel. Ertekezhetni az ottan lakó

2066

tulajdonossal.

A Debreczeni Kölcsönös Segélyező-Egylet

mint szövetkezet 1911. január hó 1-én

alakítja meg 28-ik évtársulatát.

Tagok száma 10,000. Törzsbetétek száma több mint 100,000.

Befizetett tőkénk a 7.500,000 koronát meghaladja.

Uj tagok fölvetetnek és törzsbetétkönyvecskék már most kiadatnak hivatalos helyiségünkben.

Kossuth-utca 5. szám alatt,

ahol a szükséges felvilágosítások megadatnak.

Tudatom a n. é. **fényképészeti műtermemet** eddigi helyiségem elavultsága következtében közönséggel, hogy **szedlak és vámos hazba** athelyezni. Ezzel az új műtermemmel, bárha én soha nem tartottam, és nem is tartom szükségesnek a jó fénykép előállításához a színpadiasan dekorált „műben fényképezhető le magukat jól; hát ezt a helyet most már **olcsón és természetesen** dolgozó műtermemben feltalálhassák. Azokat pedig, akik az avult helyiségben azért tüntettek ki soha meg nem hálálható pártogásukkal, mert éveken keresztül jó és olcsó képeket állítottam elő nekik, kérem ne, ijedjenek vissza az új műtermemben a többiek után utáztott „garasos eleganciától“ hanem érezzék magukat itt is olyan otthonosan és olyan szívesen látott vendégekkül, mint abban a régi helyiségemben, ahol felvétel közben néha az eső is a nyakunk közé csurgott.

Tisztelettel 3004

Ruzicska Gyula.

Nagy Lajos hirdetési irodájából
Csapó-u. 13. sz.

Kik akarnak házat venni

közel a vasuti
nagyállomáshoz??

Csoda olcsó!

Kedvező fizetési
feltételek!

A homokkerti vasuti átjáró nagyhidon keresztül meneszemben van három, négy percnire a Kerekes-telep. Ezen a Kerekes telepen 42. szám alatt van a Lőrinci József kir. törvényszéki fogházor teljesen új és nagyon szép kis háza, melyet legnagyobb fájdalomra, elhelyezése miatt most kénytelen eladni

**Odaadja potom
2600 forintért!**

Hallgassák meg miből áll ez a ház, hogy mit kaphatnak ezért a 2600 forintért: 300 négyszögöl óriási nagy telken felépített, a legelsőrendű cseréglából épült és cseréppel fedett

teljesen új ház,

mely magában foglal egy nagy szobát, konyhát, kamarát és üvegezett verandát.

Van továbbá az udvarban cseréppel fedett faskamara, sütökemence, sertésöl, külön baromfi udvar, jóvizű kut, szőlő és gyümölcsös!

2054

EFCO

porosz készéntégla

Nem perozik, Nem piszkít.

Teljesen szagtalan.

== Sulyhiány kizárva. ==

100 darabonként 5 korona házhoz szállítva.

Egyedüli elárúsító 3008

Gabányi Sándor Csapó-u. 28.

Telefon 449.

Homoki fajborok!

150 boldas Szent-Anna-pusztai szőlőtelepünkön termelt, tisztán kezelt, üvegezett

Asztali- és Pecsénye-borok

kaphatók 1823

Szabó Lajos Fiai

cég üzlethelyiségében Rózsa-utca.

1 liter Asztali vörös	—70 fill.
1 liter Asztali fehér	—80 fill.
1 liter Kövi Dinka, fehér	—80 fill.
1 liter Nemes Kadarka siller	—84 fill.
1 liter Ezerjő fehér	—90 fill.
1 liter Nagy Burgundi siller	—90 fill.
1 liter Risling fehér	—96 fill.
1 liter Zöld Sylváni	110 fill.
1 liter Furmint fehér	110 fill.
1 liter Nagy Burgundi vörös	120 fill.
1904 ről	160 fill.
1 liter Sylvani 1900 évi	2— fillér.

Minden palackért 16 fillér letét fizetendő.

Ha nincsen pénze

és olcsón akar vásárolni
forduljon bizalommal: 2007

Hausner Salamonhoz

Simonffy-u. 44. az utcai lakásban.

hol óriási mennyiségű téli áruk érkeztek: női és férfiruhák, szövetek, felöltők boák, muffok, paplanok, szőnyegek, vásznak stb. Üzletet nem tartok, hogy ne fizetsem meg a t. vevőközönséggel a nagyboltbért, így tehát módomban van mesés **olcsó árban** áruimat t. vevőközönség rendelkezésére bocsátani, készfizetésre esetleg havi vagy heti részletre.

**Kiadó lakás, utcai
Május egyre.**

Emeleti ötszoba, cselédszoba, mellékhelyiségekkel, Verbóci-n. 12. Gáz és vízvezetékekkel. 2071

Továbbá Simonffy-u. 19. egy utcai lakás, ötszoba, előszoba, mellékhelyiségekkel Május egyre kiadó. Gázvilágítás. Ertekezhetni

Simonffy-utca 19.

Nagy

karácsonyi vásár!

Képes könyvek, ifjúsági iratok, karácsonyi díszek, angyalhajak és angyalboák. Dívatos levélpapír különlegességek színes selyem papírral, bélelt borítékkal, emlékkönyvek, Aquarel és olajfestékek kazettákban. Karácsonyi és ujévi képes levelezőlap újdonságok a legnagyobb választékban kaphatók

Szabó Istvánál

Debrecen, Piacz-utca 16.

Igen kellemes karácsonyi meglepetés a legfrissebb sensatiós újdonság a

zsebben hordható „Jrógép“ „Zaurus“

melylyel mindenütt és mindenkor akar vasuton, kocsin, vagy lóháton, tisztán és olvashatólag lelet írni. Eredeti gyári ára 2150 fill.

Müncheni „Tarso“ fafestészeti szerek, eredeti gyári áron kaphatók. 2075

A Budapesti

Szivattyu és Gépgyár Részv.-társaság raktára.

Szivattyuk

Ganz-féle motorok. Ipari gépek és szerszámok.

László és Deutsch

műszaki üzlete

Debrecen, Hunyadi-utca 13. sz.

Villamos motorok és dinamógépek. Gépszijak. Vízvezetési berendezések és anyagok. Teljes malomberendezések. 3003

DEBRECEN

ipari haladása.

Debrecen gyáripára az utóbbi pár év alatt olyan lendület vett, amelyet egyetlen vidéki város se tud felmutatni. Ennek oka a modern és céltudatos városfejlesztési politika, melynek szolgálatába szegődött mindenki, aki szereti Debrecent. A milyen arányban a városházán megindult a komoly munka, éppen olyan arányban fejlődött a vállalkezési kedv kereskedőink és iparosaink körében. Ennek következtében létesültek újabb és újabb gyárak és ipartelepek, hogy a fokozódó különféle célu szükségleteket kielégítsék.

Általános közszükséglet és a modern korral való haladás adta meg például az impulzust

Földvári L. debreceni cégnek,

hogy a már 11 év óta szűkebb keretek között, de nagy népszerűségnek örvendő **elektrotechnikai műhelyét** nagyobb iparteleppé, gyári jellegű intézménnyé fejlessze.

Tizenegy év előtt egészen kis műhely volt a Kossuth-utca 15. szám alatt a **Földvári** cég műhelye. Évről-évre nagybodott, készítményei és munkái olyan tetszést váltottak ki a közönség köréből, hogy a telep megnagyobbítása elkerülhetetlen volt, különösen azóta, a mióta a villamos világítás Debrecenben is általános lett.

A nagytakarékpenztár építkezése folytán a **Földvári** cég ideiglenes üzlethelyisége és irodája a szükség barakban van s aki a Piac-utcán ezen kis üzlet előtt elhaladva egy pillantást vet a kirakatra és a szűk helyiségben felhalmozott különféle villamos berendezési cikkekre, még csak nem is sejtí, hogy ennek a vállalatnak milyen nagyszabású, a technika minden vívmányával felszerelt gyára van.

Lenn a Széchenyi-utca 55. számú házban van a legmodernebb gépekkel berendezett **Földvári**-féle elektrotechnikai gyár. Az udvari épület egyik földszinti nagy helyiségében, a munkáskezek egész sokasága fur, farag és dolgozik a villamos erő által hajtott zugó zakatoló gépeken. Vasesztelgályozó padoknál készítik a Földvári-féle szabadalmazott villamoscsengő készülékeket, amelyekből ezer és ezer darab van közhasználatban, nemcsak Debrecenben, hanem szerte az országban. A többi asztaloknál tanszerek, orvosi műszerek, a legkomplicáltabb elektromos gépek, kapcsoló táblák, világítási berendezéshez szükséges részek készülnek. A gyár kiterjedt üzletköre és a gyakorlat mutatott irányt **Földvári Mórnak a cég tulajdonosának**, hogy mily tekintetben fejlessze még inkább a közönség által mindegyre jobban és jobban felkarolt telepet.

A jövő évben a vállalatnak új ágazatai lesznek. És pedig a gyár gépjavitó és galvanizáló műhellyel bővül. A gyárnak ez a része már készen van, sőt a berendezés is fel van szerelve, csupán csak az üzembe helyezés késik még rövid ideig. A gyárnak ez a része egy hatalmas, tágas pincehelyiségben szükséges gépekkel felszerelt teremben lesz, ahol varró- és irrógépeket, kerékpárokat, motorokat és más kisebb gépeket fognak javítani, továbbá igen érdekes ujitással fémek csiszolásával fognak foglalkozni.

Nevezetesnek és nagyjelentőségűnek kell tartani minden tekintetben ezt a szép vállalkozást, mert a bővülő ipartelep a mindennapi élet különféle szükségleteinek kielégítésére szolgál. Nem kétséges tehát, hogy a közönség, a mely a

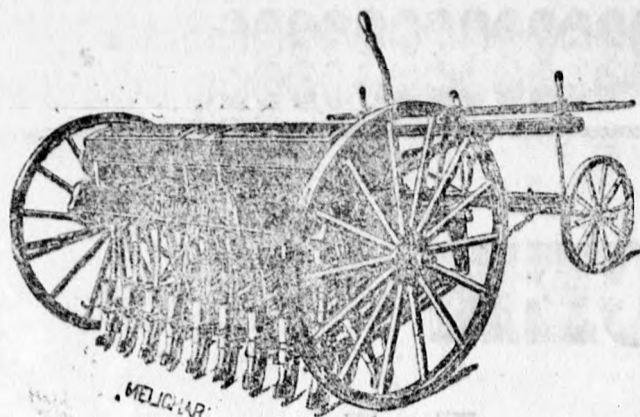
Földvári céget bizalmával eddig felkereste,

a jövőben még inkább fogja méltányolni készségeit, mert becsületes munkájával és szakszerű készült-ségével csak a legjobbat nyújtja.

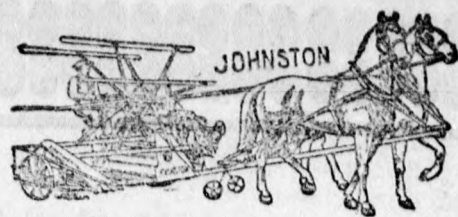
Debrecen közönsége csakörvendhet, hogy helyben az elektrotechnika és műszerészet terén olyan iparvállalata vanmint a

Földvári cégé

a mely büszkesége a városiparának.

Gazdák figyelmébe!

Eredeti „Melichár Unikum-Drill“ csakis azon vetőgép, melynek szabadalmazott új beállítású készüléke van! Ezen új szabadalom folytán az „Unikum-Drill“ vetőgépet csavarkulcs nélkül bármely magnemhez egy pillanat alatt hajszálpontosan beállíthatjuk

Kérem raktárunkban megtekinteni!

== Óvakodjunk silány utánzatoktól! ==

Eredeti Bächer egyes és kettős acélekék!

Eredeti amerikai Johnston kéveköto aratógép

csakis az

melyből Debrecen és környékén 100 darabnál több van már használatban (fényes bizonyítványaink e gépekről irodánkban bemutatathatók) s mely kizárólag

RÁHMER SÁNDORNÁNÁL kapható.

Egyedüli raktár csakis Piac-utca 26. sz. alatt Nagytrafik udvar.

Bächer Melichár Johnston gépgyárak fiók telepén. Ugyanitt kaphatók legolcsóbban:

A legjobb amerikai fehér Manilla zsinag (aratógépekhez), amerikai hullámos tárcsás boronák, „Avery Junior Slanter“ világhírű négyzetben ültető tengeri vetőgépek (utána a tengeri hosszában és keresztben megkapálható, egyesítés teljesen elmarad). Modern tengeri termelő eszközök.

Eredeti Melichár kombinált műtrágyavető gépek (a legjobbak valamennyi hasonló gépek között), melyek a magot a műtrágyával együtt teszik le a földbe. Szecsavágók, répavágók, tengeri morzsolók, járgányok, amecikai tengeri- és répakapálók, John gőzmosógépek (próbára kiadatnak), láncutak.

Legjobb és legolcsóbb motorok, cséplők, technikai cikkek. Olajok.

2032

Tisztviselői kölcsönök törlesztés nélkül.

A Központi Bank mint Szövetkezet

Piac-u. 65. sz. (Cégely-ház).

1911. január hó 1-ével VI.-ik évtársulatát alakítja meg.

Egy heti törzsbetét 50 fillér, egy üzletrész 130 korona, mely

6% kamatot,

bármely összegű jakaréketét pedig

5% kamatot hoz.

Tisztviselő kölcsönök után csak a kamat fizetendő, törleszteni nem kell. Jelzálogkölcsönök törlesztés nélkül is 10—15 évre, olcsó kamat mellett, ugy-szintén váltó és folyószámla kölcsönök. Felvilágosítást készséggel nyújt a

**Központi Bank m. Sz.
igazgatósága.**